ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 189 (6118) СЕНТЯБРИИН 19 ВТОРНИК 1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Колхозно парторганизацинуудай шухала зорилго

Ажахын хүтэлбэриие хинан шалгаха эрхэ промышленна предприятинуудай ба мүн колхозуудай партийна организацинуудта ВКП(б)-гэй Уставай ёһоор үгтэнхэй байха юм. Иимэ эрхэ олгоһон ушар хадаа колхозуудай ажал хэрэгэй түлөө колхозно партийна эхин организацинуудай харюусалгые ба үүргые дээшэлүүлхэ гэһэн зорилготой. Колхозно партийна организацинууд энэ эрхэеэ хэрэглэн, колхозой хүгжэлтые зүб замаар, бүхы һалбаринуудайнь саашадаа урган хүгжэхэ замаар үдэр бүхэндэ ударидажа, тэрэнэй үндэһөөр ниитын баялигые хүгжөөн, колхознигуудай материальна тэнигэлэн байдалые дээшэлүүлхэ аргатай байна.

Большевистскэ парти хадаа советскэ гүрэнэй хүтэлбэрилхы ба шэглүүлхы хүсэн, ажалшадай бүхы организацинуудай хүтэлбэрилхы ядро мүн. «Манай коммунистическэ партидал адли иимэ хүндэтэй ба хүсэтэй парти дэлхэй дээрэ үгы юм, байгаашьегүй, — гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ. — Колхозуудай хэрэгые колхозуудай аша туһада, гүрэнэй аша туһада зорюулан ябуулхадамнай хэншье бидэндэ һаад хэнэгүй, һаад хэжэ шадахашьегүй байна». Колхозуудай партийна организацинууд хэрбээ өөрынгөө хүдэлмэриие зүбөөр ба шадамараар эмхидхээд байбал, партиин зүгһөө колхозуудай урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ колхозно олониитые нигтаар жагсаажа шадаха тон ехэ эмхидхэхы ба элсүүлхы хүсэн мүн.

Ажахын хүтэлбэриие хинан шалгаха тухай партийна организацинуудта Уставаар үгтэһэн эрхые зүбөөр хэрэглэлгын ехэ удхашанартайе колхозуудай партийна эхин организацинуудай дүй дүршэл харуулна. Колхозно парторганизацинуудай энэ эрхээ хэрэглэжэ шадаагүй байһан ушарта, хүдөө ажахын артелиин Уставые эбдэдэг ба артельнэ ажахыда ехэхэн хохидол ушаруулагдадаг баримтанууд нэгэтэбэшэ гарадаг байха юм. Жэшээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хадаа ажахыгаа олон һалбаритайгаар хүгжөөһэн, Баргажанай аймагай томохон колхозуудай нэгэн юм. Энэ артель таряалангай үргэн ехэ талмайтай, адуу малай бэлшэхэ элбэг баян бэлшээритэй. Ажахыгаа улам саашадань баяжуулан хүгжөөхэ арга боломжо тус колхоздо бүрин бии. Теэд, энэ колхозой хэрэгүүдынь һүүлэй үедэ тулюурхан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ малай үбэлжэлгэ тэндэ эмхигүйгөөр ба гарзатайгаар үнгэргэгдөө. Мүнөөшье малайнгаа тэжээл гүйсэд бэлэдхэжэ шадаадүй. Таряа хуряалга ба тушаалгань эмхигүйгөөр үнгэргэгдэжэ байна. Зарим бригадануудтань ажалай жаяг заршам тон һула.

Энэ колхоздо партийна ехэхэн организаци бии, коммунистнуудынь колхозно үйлэдбэриин бүхы шиидхэхы һалбаринууд дээрэ хүдэлмэрилдэг. Гэбэшье, колхозой бүхы шухала хүдэлмэринь юундэ иимэ эмхи гуримгүйгөөр ябуулагдана гээшэб? Ушарынь, колхозно партийна организаци хадаа колхозно үйлэдбэриие эмхидхэлгын асуудалнуудһаа зайсажа, тэрэниие колхозой ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ — түрүүлэгшэдэ ба правлённдэ сүм найдаад, тэдэнэй ажал-ябуулгые шалгангүй орхижорхиһон байгаа. Колхозой правлениин ба тэрэнэй түрүүлэгшын зүгһөө хүдөө ажахын артелиин Уставай эрилтые тоохоёо болёод, артелиин ажабайдалай ба ажал хүдэлмэриин шухала асуудалнуудые колхознигуудай хамтын суглаагаар бэшэ, харин өөһэдөө шиидхэдэг болоһон ябадалые тэндэхи партийна организаци хэрэгсээдэггүй байна. Тус партийна организаци колхозой ба тэрэнэй хүгжэлтын хуби заяанай түлөө өөрынгөө харюусалгые мартажа, ажал-ябуулгынгаа гол үүргые дүүргэнгүй үлэшэһэниинь эли болоно бэшэ гү?

Иимэ жэшээнүүд олон үзэгдэнэ. Зарим партийна организацинууд колхозуудай ажахын ябуулгые хинаха үүргээ правлениин заседанинуудта парторганизациин секретариин хабаадалгаар ба колхозой правленинүүдэй түрүүлэгшэнэрһээ хүдэлмэриин ябаса тухай мэдээ абалгаар хизаарладаг ушар үсөөн бэшэ бии. ВКП(б)-гэй Заиграйн айкомой пленум дээрэ, «Улаан-Эрхирик» колхозой парторганизациин секретариин тоосоо соносоходо, иимэ баримта элирүүлэгдэһэн байна. Энэ парторганизацида партийна суглаанууд тон үсөө зарлагдадаг ба тэдэн дээрэ түрүүлэгшын, бригадирнуудай, колхозой бусад хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй тоосоото элидхэлнүүд соносогдодоггүй шахуу байгаа. Тиигэбэшье, «партийна организаци ажахын ябуулгые хинаха үүргээ дүүргэнэ», колхоздо боложо байһан бүгэдые би мэдэдэгби гэжэ тус колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Дылыков пленум дээрэ мэдүүлһэн байха юм. Айкомой пленум нүхэр Дылыковэй эндүүрэл тухай тусгаар зааһан байна. Тэндэ бусад нүхэдэй үгэ хэлэһэн дээрэһээ мэдэхэдэ, ажахын ябуулгые хинаха тухай буруугаар ойлгодог ябадалнууд ондоо колхозуудайшье партийна организацинуудта бии байгаа.

Партийна организацинуудай секретарьнуудай ехэ үүргэтэйнь элитэ, гэбэшье, бүхы коммунистнуудай түлөө шухала асуудалнуудые тэрэнэй гансаараа шиидхэжэ шадахагүй байһаниинь мэдээжэ. Асуудалнуудые бүхы коммунистнуудай түлөө гансаараа шиидхэдэг байгаа һаа, тон буруу ябадал гаргана, бүхы коммунистнуудай эдэбхи ба үүсхэлые хүгжөөлгын үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдадаг партийна хүдэлмэриин удхашанарые хазагайруулна гээшэ. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ажал-ябуулгые ёһотойгоор хиналга хайшан гэжэ бэелүүлэгдэхэ ёһотойб гэбэл, партийна организациин коммунистнууд колхозой бүхы хэрэгые, колхозно бүхы үйлэдбэриие һайн мэдэдэг байха, колхозой хүдэлмэриин асуудалнуудые хамтынгаа суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, тэрэниие зүбөөр эмхидхэхэ ябадал шиидхэдэг байха ёһотой. Ажахын ябуулгада хэгдэхэ ёһотой партийна хиналта хадаа колхозуудта хүдөө ажахын артелиин Уставые наринаар сахиха, ажахы хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбтэ даалгабариие колхозуудай дүүргэхэ ба хүдөө ажахын продуктнуудые тушааха гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые тэдэнэй дүүргэхэ ябадал хангаха зэргэтэй.

Томодхогдоһон колхозуудай ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулгада хэгдэхэ ёһотой партийна хиналтые зүбөөр табилга бүришье ехэ удхашанартай. Юуб гэхэдэ, колхозуудай томодхогдоод байхада, ажахынь бүхы һалбаринуудые улам хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ тон ехэ, шэнэ арга боломжонууд нээгдэнэ бшуу. Томодхогдоһон колхозууд олон янзын үйлэдбэритэй, ехэ ажахы болоно. Тэрэниие дүй дүршэл ехэтэй, бэлэдхэл һайнтай ба ажал хэрэг һайн мэдэхэ хүдэлмэрилэгшэд хүтэлбэрилжэ шадаха байна. Тиимэ хүтэлбэрилэгшэдые манай парти колхозой түрүү хүнүүдэй дундаһаа ургуулан хүмүүжүүлнэ. Тиихэдээ тэдэнэй ажал-ябуулгые хаһа саг соонь залан ударидажа, тэдэнэй хүдэлмэриин дутуу дундануудые заһажа, хүмүүжүүлдэг байха юм. Энэ хадаа ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ябуулгада хэгдэхэ партийна хиналтын гол зорилгонуудай нэгэн, колхозно партийна эхин организацинуудай гол зорилгонуудай нэгэн мүн.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулгада хэгдэхэ ёһотой партийна хиналта эмхидхэхэ хэрэгтэхи дутуунуудые зайлуулгадань колхозно партийна эхин организацинуудта партиин айкомуудай зүгһөө туһаламжа үзүүлхэ шухала. Партиин айкомууд хадаа колхозой партийна эхин организацинуудай урда зорилгонуудые табилгаар хизаарлаха бэшэ, харин тэдэ зорилгонуудые шиидхэхэ шадабарида, большевистскэ партиин зүгһөө өөһэдынгөө организацинуудай урда табидаг үндэр эрилтэнүүдые дүүргэхэ шадабарида коммунистнуудые үдэр бүри һургаха уялгатай.

MQСКВА, КРЕМЛЬ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр *Иосиф Виссарионович* СТАЛИНДА

Брянска областиин колхознигууд ба колхозницанууд, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд таряа тушааха гүрэнэй түсэбөө эрхим шанартай таряагаар болзорһоонь урид, энэ оной сентябриин 15-да, дүүргэбэ гэжэ, хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танда элидхэнэбди. Эдеэ хоолой культурануудые бэлэдхэхэ түсэб 112,7 процент дүүргэгдээ. Үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 831 мянган пүүд үлүү ехэ хара таряан ба шэниисэ энэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаба.

МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө колхозуудта үгтэһэн счёдуудаар гүрэндэ таряа тушаалга үргэлжэлһөөр.

Энэ жэлдэ колхозууд ба совхозууд ургаса хуряалгаяа хүсэд эмхитэйгээр ябуулна; намарай культурануудые тариха тушаа тогтоогдоһон түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ; хабарай тарилгын түсэб дүүргэхын тула шухала үрһэнүүдээр өөһэдыгөө хангаа; страховой ба таряанай фуражна фонднуудые байгуулжа байна. Колхозууд хадаа ниитын ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ түсэбөө бүхы түрэлэй малаар дүүргэбэ.

Колхознигууднай ажалта үдэрнүүдтээ үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхиһээ нилээд ехэ таряа абажа байна.

Брянска областиин партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд, колхозууд, МТС-үүд болон совхозууд, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хадаа большевистскэ партиин хүтэлбэри доро ябажа, техническэ культурануудай, хартаабха ба овощьнуудай хуряалгые амжалтатайгаар түгэсхэхын; таряанажалай ба малажалай бусад продуктнуудые тогтоогдоһон болзорнуудтань гүрэндэ тушаалгаар, мүн гүрэнэй түсэбэй ёһоор намарай пар хахалха уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхын; үбэлэй үедэ малнуудаа тэжээлээр ба һайн байрануудаар хангахын; ниитын бүхы түрэлэй малнуудаар 1950 оной түсэб үлүүлэн дүүргэхын тула хамаг хүсэеэ зорюулха гэжэ, хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Таниие найдуулнабди.

ВКП(б)-гэй Брянска обкомой Секретарь **А. ЕГОРОВ.**
Брянска областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой Түрүүлэгшэ **М. РОМАШИН.**
Бэлэдхэлэй Министерствын Брянска областьдохи Түлөөлэгшэ **П. ХАВКУНОВ.**
Брянска областиин хүдөө ажахын Управлениин Начальник **М. АЛЕШИН.**

МОСКВА, КРЕМЛЬ

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр *Иосиф Виссарионович* СТАЛИНДА

Украинска ССР-эй Дрогобычска областиин колхозууд ба совхозууд таряа тушааха гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ гэжэ, хүндэтэ нүхэр Сталин, Танда элидхэнэбди. МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө үгтэһэн счёдуудаар гүрэндэ таряа тушаалга үргэлжэлһөөр.

Энэ жэлдэ областиин залуу колхозууд эмхидхэлэй ба ажахын талаараа бэхижээ, намарай тарилгые амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна, 1950 оной хабарай тарилгада хэрэгтэй үрһэнүүдээр өөһэдыгөө бүрин хангаа, ажалта үдэрэй мүнгэн ба натуральна үнэ сэнгые нилээд дээшэлүүлбэ.

Карпатшадарай колхозуудта советскэ правительствын, коммунистическэ партиин, хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танай өөрынтнай үзүүлһэн угаа ехэ туһаламжаар зоригжон, колхознигууд, МТС-үүдэй ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болбол колхозуудай эмхидхэлэй-ажахын талаараа бэхижэлгые саашадаа хангажа, газартаряалангай культурые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ ба хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасын саашадаа дээшэлхын тула шухала хамаг условинуудые байгуулха.

Областиин колхозууд ба совхозууд оройн культурануудай ургаса хуряалгые амжалтатайгаар түгэсхэхэ ба хартаабха, овощьнууд, сахарна свёкло, лён ба малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ, хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Таниие найдуулнабди.

Украинын КП(б)-гэй Дрогобычска обкомой Секретарь **С. ОЛЕКСЕНКО.**
Дрогобычска областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой Түрүүлэгшэ **И. ЯВОРСКИЙ.**
Бэлэдхэлэй Министерствын Дрогобычска областьдохи Түлөөлэгшэ **А. ТРОФИМЧУК.**
Дрогобычска областиин хүдөө ажахын Управлениин Начальник **А. ОТКАЛЕНКО.**

Языкознаниин багшанарай семинар

Гүрэнэй университедүүдтэ ба педагогическа институдуудта языкознани заадаг багшанарай семинар СССР-эй дээдэ һуралсалай Министерствээр эмхидхэгдэн, Москвада боложо дүүрэбэ. Тус семинарта 700 шахуу хүн хабаадалсаа.

Семинарта хабаадагшад элидхэлнүүдые соносожо, зүбшэн хэлсэһэн байна.

(ТАСС).

Томодхогдоһон колхозууд—гүрэндэ таряа тушаалгын түрүүшүүл

ЧКАЛОВ. (ТАСС). Баян ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилэн, томодхогдоһон колхозуудай үлүү һайниинь харагдаа. Хэдэн зуун комбайнернууд үргэн ехэ массивуудта ажаллан, хүдэлмэреэ часай графигаар эмхидхэнэ. Таряа хуряалга ба тушаалгын хоорондо забһар гаргахагүйн тула, хушалтатай тогуудые ехээр механизацилжа, хэдэн олон зернопультнүүдые байгуулаад, түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлмэрилдэг болоһон байна. Эдэ бүгэдэ хадаа томодхогдоһон 300 колхозуудта агаарай уларилһаа дулдыдангүй, гүрэндэ таряа тушаалгынгаа түсэбые нёдондонойхиһоо 10—15 хоног урид дүүргэхэ арга олгоо.

Халирхай хүтэлбэриин хойшолонгууд

Таряа хуряалгаар ба гүрэндэ тушаалгаар Мухаршэбэрэй зарим колхозууд ехэ гээгдэлтэй. Жэшээлхэдэ, Сутайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоз һүүлэй мэдээгээр таряа хуряалгынгаа түсэб миил 6,1 процент дүүргээд байна. Энэ колхоздо ажалай эмхидхэл тон һула. Тус колхозой таряанажалай № 3 бригадые (бригадирынь Д. Д. Дабаев) абаад үзэе. Энэ бригадада хүдэлмэрилхээ ерэһэн Зондра Дугаржаповай комбайн 20 гаран үдэр соо миил 40 гектар таряа хуряагаад байна. Хуряалгада хүдэлмэрилжэ байгаа бригадын 24 гэшүүдэй нэгэнииншье үдэрэйнгөө даалгабари мэдэнэгүй.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, мүнөө хүрэтэр колхозой правлени колхознигуудайнгаа үдэрэй даалгабариие соносхожо, тэдэнэй баталалгада табяагүй байшоо.

Тэрэшэлэн бригадада хүдэлмэрилжэ байгаа комбайнай хуряаһан таряае хэмжэдэггүй, харин багсаамжаар тушаажа абадаг. Юуб гэхэдэ, тус агрегадай учетчик Ш. Д. Раднаев энэ агрегадта ерэхээ «холошоодог» байна.

Энэ бүхы оһол назагай ябадалаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд һалхи бороондо тохожо, «бороол манай хүдэлмэриие һаатуулна» гэлсэнэд.

Сагаан-Шулуутайн сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 750 гектар таряанайнгаа оройдоо 252 гектарые хуряаһан, графигай ёһоор август, сентябрь һарануудта 1100 центнер таряа тушааха байһан аад, сентябриин 10-най мэдээгээр миил 86 центнер тушааһан байха юм.

Колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Б. Д. Батуев комбайнуудай муугаар ажалладагһаа ба бороо хураһаа боложо, таряа хуряалга һаатана гэжэ хэлэнэ. Теэд, комбайнер Д. Мункуев таряанай буртаг үбһэн лэ комбайнай ябасада һаад хэнэ гэжэ хөөрэнэ.

Үнэндөө колхозой правлени, тусхайлбал, правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Б. Эрдынеев, парторганизациин секретарь Б. Батуев гэгшэдэй хуряалгын хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ шадаагүй, ажалай жаяг заршам сахидаггүй, хүдэлмэриингөө хүсэ бултыень хуряалгада хабаадуулаагүй дээрэһээнь, таряа хуряалга ба тушаалга унжагайрна. Эгээл иимэһээ тус колхозой ажал хэжэ шадаха 30—40 наһатай колхознигууд Дашабал Гомбоев, Дамба Шодонов, Балдан Доржиев, Балма Санжиева, Дулма Батуева ба бусад хуряалгын хүдэлмэринүүдтэ хабаададаггүй, харин хүнгэхэн гар үзүүрэй хүдэлмэри бэдэржэ ябадаг байха юм.

Энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдһөө эхилээд, жиирэй колхозник хүрэтэрөө хубиингаа ажалда ехээр һамаарна. Тиимэһээ тус колхоздо таряа хуряалга ба гүрэндэ таряа тушаалга нилээд һаатана. Жэшээлхэдэ, комбайнер Д. Ц. Мункуев артелиин газар дээрэ сабшаһан үбһэеэ комбайнһаа таряа зөөдэг 3 колхознигуудаар гэртээ абаашуулжа, таряа шэрэлгэдэ һаад хэһэн байна.

Теэд, Мухаршэбэрэй аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Шадаров, аймагай хүдөө ажахын таһагые даагшын уялгые дүүргэгшэ нүхэр Якунин гэгшэд сентябриин 9-нэй үдэр тус колхоздо ерэбэшье, ямаршье туһа хүргөөгүй, колхозой байдалтай танилсажа үзөөгүй, харин хэдэн тоо мэдээнүүдые суглуулаад лэ һөөргөө гүйлгэлдэшэһэн байха юм.

Ушар иимэһээ, Мухаршэбэрэй аймагай советскэ ба хүдөө ажахын органууд дурсагдаһан колхозуудта таряа хуряалга ба гүрэндэ тушаалгын темпые шангадхахын тулада хүтэлбэриингөө методые эрид хубилгаха ёһотой.

Б. Дымбрылов.
«Б. М. Үнэнэй» корреспондент.

Республикын аймагуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын мэдээн
1950 оной сентябриин 15.

Эзэлһэн һууринь	АЙМАГУУД	Һурилгэдэһэн үбһэн (процентээр)	Силос даралга (процентээр)
1.	Закаменай	101,2	102,4
2.	Баргажанай	88,4	55,0
3.	Түнхэнэй	74,2	67,7
4.	Кабанскын	69,0	72,0
5.	Байкало-Кударын	68,7	37,3
6.	Бичурын	67,3	53,4
7.	Прибайкальска	67,0	84,6
8.	Курумканай	66,4	35,4
9.	Мухаршэбэрэй	61,2	67,3
10.	Заиграйн	60,0	28,1
11.	Хориин	58,1	67,4
12.	Яруунын	55,5	40,1
13.	Ториин	53,6	66,5
14.	Хэжэнгын	53,1	67,8
15.	Тарбагатайн	52,4	51,3
16.	Кударын	47,3	75,7
17.	Кяхтын	44,6	93,1
18.	Иволгын	44,3	96,6
19.	Зэдын	41,5	48,5
20.	Сэлэнгын	36,9	27,0

Республикын аймагуудта таряа хуряалгын ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын мэдээн
1950 оной сентябриин 15.

Эзэлһэн һууринь	АЙМАГУУД	ороохото культурануудые хадалга (процентээр)
1.	Курумканай	73,8
2.	Баргажанай	68,7
3.	Прибайкальска	65,7
4.	Кабанскын	65,2
5.	Кударын	62,8
6.	Хэжэнгын	61,1
7.	Байкало-Кударын	59,2
8.	Бичурын	54,9
9.	Закаменай	50,9
10.	Тарбагатайн	49,8
11.	Заиграйн	47,4
12.	Хориин	47,2
13.	Ториин	45,9
14.	Яруунын	45,0
15.	Мухаршэбэрэй	44,7
16.	Түнхэнэй	42,6
17.	Иволгын	42,2
18.	Кяхтын	40,4
19.	Сэлэнгын	35,8
20.	Зэдын	33,6

Дамжуулгын Улаан туг абаба

Бичурын аймагай Логовскиин нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд ба колхозницанууд таряа хуряалга ба тушаалгые богонихон болзор соо дүүргэхэ уялга абаһан байгаа. Тэдэнэр мүнөө тэрэ уялгаяа дүүргэжэ байна.

Тус колхозой № 4 бригада (бригадирынь нүхэр Арсентьев) таряа хуряалга дээрэ онсо илгарна. Энэ бригада 180 га таряа гээлтэгүйгөөр хуряажа, колхоз соогоо түрүү һуури эзэлээд, правлениин ба партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан туг абаба.

Энэ бригада соо ажалайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэдэг стахановецууд олон. Жэшээлхэдэ, жаткын машинист нүхэр Стрекаловский 3 га таряа хадахын орондо 4 гектар хадана. Мүн гар хажуураар таряа сабшагшад Анна Истомина, Анастасия Попова гэгшэд 0,9 гектарай орондо 1—1 га сабшана.

МТС соогоо түрүү комбайнер

Чесанын МТС-эй № 5 тракторна бригадын комбайнер нүхэр Ендон Будажапов таряа хуряалгын эхилһэнһээ хойшо Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Будажапов үдэрэйнгөө нормо 150 һаа 210 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Сентябриин 10-най мэдээгээр нүхэр Будажапов МТС-эй комбайнернуудай дунда түрүү һуури эзэлжэ ябана.

ПАРТИЙНА АЖАБАИДАЛ

Томодхогдоhон колхозой парторганизацида

Бичурын аймагай «Большевик», Ждановай ба Кировэй нэрэмжэтэ гурбан колхозууд нэгэдэжэ, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз болоhон байна. Энэ колхоз хадаа өөрынгөө ажахыда хүсэ ехэтэ машина зэбсэгүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, ажахыгаа улам үргэдхэхэ аргаболомжотой болоо. Колхознигуудай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар түрүүшын алхамууд хэгдэжэ байна. Мүнөө зун манай колхознигууд, тэрэ тоодо малшад үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын тулада эсэшэсусашагүйгөөр ажаллажа, 6500 толгой малдаа хүсэд хүрэхэ үбhэ хуряагаа. Таряа хуряаха ба гүрэндэ таряа тушааха хүдэлмэри мүн лэ муу бэшээр ябуулагдажа байна. Мүнөө эрхим шанартай 2000 гаран пүүд таряан гүрэндэ тушаагданхай.

Колхозой ажал хүдэлмэридэ партийна организаци өөрынгөө үүргэ дүүргэхын тула тэмсэнэ. Колхозуудай нэгэдэhэнэй hүүлээр колхозой парторганизаци 38 коммунистнуудhаа бүридэнэ. Энэ хадаа томо организаци мүн. Тэрэ болбол колхозой ажабайдалда хүтэлбэрилхы партийна нүлөө нэзүүлхэ, политическэ хүдэлмэреэр бүхы колхознигуудаа хангаха ёhотой ба хангажа шадаха гээшэ. Парторганизациин коммунистнууд колхозой шухала-шухала hалбаринуудаар хубаарилан табигданхай. Мүнөө 20 гаран коммунистнууд таряа хуряалга ба таряа тушаалга дээрэ ажаллана. Тэдэнэрэй олонхинь колхозой ажал дээрэ түрүү зэргэдэ ябана.

Партийна хүдэлмэриин нүлөө улам дээшэлүүлхын зорилгоор полеводческо бригаданууд болон малай фермэнүүдтэ партийна группанууд эмхидхэгдээ. Мүнөө эдэ группануудай хүтэлбэреэр колхознигуудай дунда ниитэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нилээд hайнаар ябуулагдадаг болобо. Парторганизациин секретарь, агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Санжиев агитаторнуудта бодото туhаламжа үзүүлдэг ба хүдэлмэриень хододоо шалгажа байдаг юм. Мүн колхездо 12 хүнhөө бүридэhэн уранhайханай самодеятельностиин бригада эмхидхэгдэнхэй.

Парторганизаци хадаа полеводческо бригадануудта хүдэлмэрилдэг колхознигуудай ба малшадай дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлээ. Тэрэнэй дүнгүүд показателиин досконуудта бэшэгдэнэ. Социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, ажалайнгаа нормые үлүүлэн дүүргэгшэдэй тоо ургана. Комбайнернууд Пурба Дармаев, Бимба Бадмаев гэгшэд нормоёо нэгэ хахад дахин үлүүлэн дүүргэнэд.

Колхозоо эмхидхэлэй ажахын талаар бэхижүүлхэ ехэнүүд зорилгонууд парторганизациин үмэнэ табигданхай. Гадна, организациин хүдэлмэридэ нилээд дутагдалнууд бии. Колхозно коммунистнууд өөhэдынгөө үүргэ бэелүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна.

Д. Хандажапов.

Дутуунуудаа дары усадхаха

Бичурын аймагай комсомолецууд ба залуушуул Советскэ Союзай бүхы ажалшадтай хамта эб найрамдалай тала баригшадай Сагүргэлжын комитедэй Стокгольмско Уряада нэгэн доро гараа табиха зуураа, таряагаа богонихон болзор соо нэгэшье гээлтэгүйгөөр хуряажа, гүрэндөө эрхим шанартай таряа тушаахабди гэhэн патриотическа уялга абаhан байна.

Тус аймагай олонхи комсомолецууд ба залуушуул энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тулада эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Залуушуулай комбайнова агрегадай бригадир нүхэр В. Перевалов гэгшэ «Коммунар» маркын комбайнаар 20 хоногой турша соо 400 гектар таряа хуряахаб, 200 килограмм горючи алмахаб гэжэ уялга абаа hэн. Мүнөө нүхэр Перевалов энэ уялгаяа эршэмтэйгээр дүүргэнэ. 10 хоногой турша соо 272 гектарhаа таряа хуряаха зуураа, 206 килограмм горючи алмаба. Энэ комбайнер хадаа агрегадаа техническэ зүбөөр харууhалдаг ба часай графигаар хүдэлмэрилдэг юм.

Аймагай колхозууд дотор морин жаткын машинистнуудаар хүдэлмэрилдэг хэдэн арбаад комсомолецууд ба союзнабэшэ залуушуул ажалай үндэр бүтээсэ туйлана.

hаяхан ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой Обкомой бюро дээрэ «Ургаса хуряалга ба гүрэндэ таряа тушаалгада Бичурын аймагай комсомольско организацинуудай хабаадалга тухай» асуудалаар Бичурын айкомой секретарь нүхэр Молчановай тоосоото элидхэл шагнагдаа. Аймагай комсомольско организаци юрэнхыдөө хангалтатайгаар хүдэлмэрилнэ гэжэ энэ элидхэлhээ тобшолол хэмээр байна. Гэбэшье, зарим колхозуудай комсомольско эхин организацинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэнэ. «Красное Знамя», «Коммунизм» ба Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай комсомолецууд ба залуушуулай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри hулаар ябуулагдана. Тэдэнэрэй олонхинь социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, уялгануудые абаагүй байhаар. Комсомолецууд ба союзнабэшэ залуушуулай дунда үдэрэйнгөө нормые дүүргэдэггүй баримтанууд үсөөнбэшэ үзэгдэнэ. Тэдэнэр түрүүшүүлэй ажалай дүй дүршэлые ниитэ колхознигуудай дунда нэбтэрүүлхэ гэжэ хүсэнэгүй. Мүн залуушуулай дунда ажалай журам hула. Эндэ ургаса хуряалгын түлэг дундаа ябажа байхада зарим залуушуулай ажалаа хаяжархёод, жэмэстэ гарашадаг ушарнууд тэмдэглэгдэнэ. Зүгөөр, комсомольско зарим эхин организацинууд тиимэ дутагдалнуудтай шууд тэмсэнэгүй, тэдэниие дары усадхахын түлөө асуудал колхозой правлениин ба эхин партийна организациин урда табинагүй. Зарим организацинуудта hүүлэй үедэ комсомольско суглаануудшье болоногүй.

Бичурын аймагта юрэдөөл 8 *комсомольско хиналтын* постнууд эмхидхэгдэнхэй. Зүгөөр тэдэнэр ёhо тэдыгээр хүдэлмэрилнэ. Колхозуудай тушаахаяа асарhан таряаниинь шииг ехэтэй байжа, Заготзерногой пунктда абтахагүй ушарнууд хэдэнтэ гарана. Тиихэдэнь, комсомолой айком ороохо хатаалга дээрэ комсомольско-залуушуулай бригадануудые эмхидхэхэ, энээндэ аймагай центрын залуушуулые элсүүлхэ ёhотой байhан аад, харин энэ хэрэгтэ тусхай анхаралаа табинагүй.

Гадна, томодхогдоhон колхозуудта комсомольско организацинуудые эмхидхэлгэ удааржа байна. Комсомолой айкомой хүдэлмэрилэгшэд колхозуудай гү, али МТС-эй дэргэдэхи комсомольско эхин организацида ошоходоо тэдэнэрэй дутагдалнуудай ушар шалтагаануудтай гүнзэгыгөөр танилсадаггүй ба тэрээндэ шухала туhаламжа үзүүлдэггүй байха юм.

ВЛКСМ-эй Обкомой бюро болбол Бичурын аймагай комсомольско организацинуудай хүдэлмэридэхи, илангаяа мүнөө жэлэй ажахын-политическэ шухалын шухала кампанида—таряа хуряалгада ба таряа гүрэндэ тушаалгада бии байhан дутуу дунданууды усадхаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалhан дэлгэрэнгы шиидхэбэри гаргаба.

Ургаса хуряалгын ба гүрэндэ таряа тушааха түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ бүхы комсомолецууд болон залуушуулые элсүүлэн, ВЛКСМ-эй Обкомой шиидхэбэриие дүүргэхэ гээшэ комсомолой Бичурын айкомой ба энэ аймагай бүхы комсомольско организацинуудай нангин уялга болоно.

А. Гергесев.

Пропагандистнуудай семинар

Партиин Хойто-Байгалай айком болбол «ВКП(б)-гэй түүхын хуряангы курсые», Иосиф Виссарионович Сталинай хуряангы биографиие шудалха кружогуудай, политическэ hургуулинуудые хүтэлбэрилхэ пропагандистнуудай 10 үдэрэй семинар үнгэргэбэ.

Семинарта хабаадагшад В. И. Ленинэй «Гүрэн тухай», И. В. Сталинай «Ленинизмын үндэhэ hууринууд тухай», «Ленинизмын асуудалнуудта», «Манай парти доторой социал-демократическа хэлбэрил тухай баhа дахин», «ВКП(б) доторхи баруунай хэлбэрил тухай» ба бусад зохёолнуудаар партиин айкомой ба аймагай центрын партийна хүдэлмэрилэгшэд лекцинүүдые уншаhан байна.

Уншагдаhан темэнүүдээр семинарска занятинууд үнгэргэгдөө.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН“
2. 1950 оной сентябриин 19.

ПОЛИТhУРГУУЛИНУУДАЙ ПРОПАГАНДИСТНАРТА ТУhАЛАМ

„Советскэ арадуудай единэ бүлэ“
гэhэн темээр заняти хайшан гэжэ хэхэб

ГУРБАДАХИ ЗАНЯТИ.

Гурбадахи заняти хадаа «Ленинско-сталинска национальна политикын агууехэ аша үрэ» гэhэн бүлэгтэ зорюулагдана.

Капитализмые усадхаhанай, Советскэ байгуулалтын тогтоhоной ашаар манай орон дотор хуушан, буржуазна нацанудай база дээрэ шэнэ, социалистическэ нацанууд бии болоhон ба хүгжэhэн юм гэжэ хэлэхэ ябадалаар пропагандист хөөрэлдөөгөө эхилхэ байна.

Манай орон дотор шэнэ, социалистическэ нацануудай бии болоhон тухай асуудалые зүбөөр харуулхын тулада пропагандист болбол зохёолнуудайнь 11-дэхи том дотор толилогдоhон, И. В. Сталинай «Национальна асуудал ба ленинизм» гэжэ зохёолые шудалха ёhотой.

Нүхэр Сталинай, 1949 ондо, эгээн түрүүшынхеэ толилогдоhон энэ зохёол соонь буржуазна нацануудта орходоо социалистическэ нацануудай үндэhэн илгаанууд гүнзэгыгөөр харуулагданхай, социалистическэ нацануудай духовно болон социально-политическэ шэнжэнь эли тодоор иигэжэ харуулагдана:

«Хүдэлмэришэн анги ба тэрэнэй интернационалистическэ парти хадаа эдэ шэнэ нацануудые бэхижүүлдэг ба тэдэниие хүтэлбэрилдэг хүсэн мүн. Социализмые илалта түгэсөөр байгуулха зорилгоор, капитализмын үлэгдэлнүүдые усадхахын тула наца доторoo хүдэлмэришэн анги ба ажалша таряашадай союз байгуулга; нацанууд ба национальна үсөөнхидэй адли тэгшэ эрхын ба сүлөө хүгжэлтын зорилгоор, национальна дарлалтын үлэгдэлнүүдые үгы хэлгэ; арадуудай хоорондын хани барисаа байгуулха ба интернационализм тогтоохо зорилгоор, национализмын үлэгдэлнүүдые үгы хэлгэ; эзэмдэлгэнүүдэй ба эзэмдэлгын дайнуудай политикада эсэргүү тэмсэлдэ, империализмда эсэргүү тэмсэлдэ, бүхы дарлагдаhан ба хүсэл эрхэгүй нацануудтай единэ фронт байгуулга,—эдэ нацануудай духовно ба социально-политическэ шэнжэнь иимэ байна». (И. В. Сталин. Зохёолнууд, том 11, нюур 339).

Буржуазна нацануудта байдаг эбсэшэгүй ангиин зүришэлдөөнүүдhээ сүлөөлэгдэhэн ба ямаршье буржуазна нацануудта орходоо тон ехээр бүгэдэарадай удхатай болоhон социалистическэ нацанууд хадаа ямаршье буржуазна нацада орходоо тон hайнаар нигтаран жагсанхай ба бата бэхи болонхой.

Советскэ Союз дотор нацануудай хоорондохи харилсаанууд эбтэ барисаанай, ахадүүгэй хани барисаанай ба харилсан туhалалсалгын удхатай байдаг. Советскэ олонациональна социалистическэ гүрэн хадаа дэлхэй дээрэ эгээн бата бэхи гүрэн мүн.

Саашань пропагандист болбол ажахын болон культурна хүгжэлтэдөө советскэ арадуудай туйлаhан тон ехэ туйлалтанууд тухай хэлэхэ байна.

Советскэ республикануудай экономическа болон культурна хүгжэлтэдэ сталинска табанжэлнүүд шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Социалистическэ байгуулалтын үедэ бүхы советскэ арадуудай ниитын хүсэл оролдолгоор хаанта Россин урдын заха хизаарнуудай политическэ, экономическа болон культурна гээгдэлынь усадхагдаа, социалистическэ промышленность түргэнөөр хүгжөө, түрүү социалистическэ хүдөө ажахы байгуулагдаа, СССР-эй арадуудай культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа.

СССР дотор национальна культуранудай хүгжэлтэ СССР-эй арадуудые бэе бэеhээнь hалгаадаг бэшэ, харин дүтэлүүлдэг байна гэжэ пропагандист зааха ёhотой. Советскэ культура хадаа формоороо национальна, удхаараа социалистическэ культура мүн.

Политhургуулинуудай hурагшадта туhаламжа болгон энэ темээр хэблэгдэhэн материалнууд соо СССР-эй арадуудай ажахын болон культурна хүгжэлтэдөө туйлаhан амжалтануудыень харуулhан олон баримтанууд бии. Пропагандист хадаа тэрэ баримтануудые хэрэглэхэ ба шэнэ мэдээнүүдээр нэмэхэ ёhотой.

Украинска Советскэ Социалистическэ Республикын сэсэглэн hалбарhаниие харуулhан тоонууд болон баримтанууд hонирхолтой. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урда тээ Украинын социалистическэ промышленность хадаа революциин урда бүхы Россин промышленностиин үгэhэн продукцида орходоо хоёр дахин шахуу ехэ продукци, 1913 оной Украинын промышленностьда орходоо 11 дахин ехые үгөө. Машинануудые болон түрүү агрономиин туйлалтануудые колхозно үйлэдбэридэ үргэнөөр хэрэглэhэн ябадал хадаа таряашадай ажалые хүнгэдхөө, хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлээ. Мүнөө Украинын хүдөө ажахыда дээдэ ба дунда эрдэмтэй 35 мянган мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ. Советскэ Украина хадаа үргэлжэдөө үзэг бэшэг мэдэхэ республика мүн. УССР-эй 29.768 эхин, дунда болон хүсэдбэшэ дунда hургуулинуудта 6.544 мянган үхибүүд hурана; 157 вузууд болон 560 техникумүүдтэнь мүнөө 335 мянган хүн hурана. Республика соонь наукануудай Академи, архитектурын Академи, научно-шэнжэлэлгын 480 институтууд болон эмхи зургаанууд, хэдэн арбаад театрнууд, хэдэн арбаад мянган клубууд, культурын ордонууд, библиотеканууд бии. Советскэ Украинын советскэ интеллигенци 700 мянган хүн болоно.

1950 оной январиин 17-до тэмдэглэгдэhэн 25 жэлэйнгээ ойдо Узбекскэ Советскэ Социалистическэ Республикын туйлаhан амжалтанууд тухай мэдээнүүд hонирхолтой байна. Мүнөө үедэ республика соонь текстильнэ, торго үйлэдбэрилхэ, ойдолой 150 гаран предприятинууд бии, өөрын химическэ промышленность, машина бүтээлгын хэдэн арбаад предприятинууд байгуулагданхай, Ангренскэ нүүрhэнай бассейн шэнээр ашаглагданхай, республикын металлургида эхи табигшань болоhон Узбекскэ металлургическа завод ашаглалгада ороо. Республика дотор 800-гаад томо ба жэжэ элекростанцинууд бии.

Мүнөө Узбекистанай арад зоной 95,2 процентнь үзэг бэшэг мэдэнэ. Республика соонь 34 вуз, 92 техникум, 4.500 гаран эхин ба дунда hургуулинууд, культурын 3.000 гаран ордонууд, клубууд, 800 гаран киноустановконууд, 1.315 библиотекэ, 16 музей, 27 театр бии; консерватори хүдэлмэрилнэ. Республика дотор хэблэгдэдэг газетэнүүд болон журналнуудайнь тираж 600 мянган хэhэг болоно. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ республика дотор нүхэр Сталинай үүсхэлээр байгуулагдаhан Узбекскэ ССР-эй наукануудай Академи 25 институтуудые, научна лабораторинуудые ба станцинуудые нэгэдхэнэ.

Ажахын болон культурын тиимэ үзэгдөөгүй түргэн хүгжэлтын жэшээнүүд Советскэ Союзай национальна республика бүхэндэ элбэг юм.

1950 оной март соо hунгагшадай суглаанууд дээрэ парти болон правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэhэн үгэ соо Советскэ республикануудай ажахын болон культурна байгуулалтын амжалтанууд тухай харуулhан мэдээнүүдые пропагандист хэрэглэхэ байна.

Ленинско—сталинска национальна политикын туйлалтануудые hайнаар харуулхын тулада тэдэ туйлалтануудые капиталистическэ оронуудтахи байдалтай жэшээжэ харуулха шухала. Тиимэ жэшээнүүд И. В. Сталинай 70 наhанай ойдо зорюулагдаhан нүхэр Бериягын статья соо харуулагданхай (1949 оной декабриин 21-нэй «Правда» харагты, аммяраа брошюра болгогдожо хэблэгдэнхэй). Тэрэ статья соогоо нүхэр Берия Советскэ Азербайджан Иран хоёрой, Советскэ Узбекистан Турци хоёрой хүгжэлтые жэшээжэ харуулна. Нүхэр Берияын харуулhан баримтанууд хадаа социалистическэ байгуулалтын үгаа ехэ булюу hайниие гэршэлнэ. Пропагандист тэдэ баримтануудые занятин дээрээ хэрэглэхэ ёhотой.

СССР-эй арадуудай сталинска хани барисаан яахадаа Советскэ Союзай хүсэ шадалай хүсэн түгэлдэр эшэ үндэhэниинь болоноб гэжэ саашань пропагандист тайлбарилна.

СССР-эй арадуудай хани барисаае советскэ хүнүүд Ленин — Сталинай партиин хүтэлбэри доро социализмын түлөө тэмсэл дотор туйлаhан ба бэхижүүлhэн байха юм. Ленин — Сталинай парти болбол манай ороной бүхы нацануудай ажабайдалые бэе бэеэ хүндэлхэ ба бэе бэедэ туhалха үзэлтэйгөөр хүмүүжүүлээ, социализмын бүхы дайсадта эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэл ябуулаа, буржуазна этэгээдүүдэй интересүүд болон үзэлые сахидаг ба манай ороной арадуудай хани барисаае hандаргадаг великорусска шовинизмда ба нютагай национализмда эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэл ябуулаа. Дайсанай агентурые — троцкистнуулые, бухариецуудые, буржуазна националистнуудые бута сохёод, большевигүүдэй парти болбол манай ороной бүхы арадуудые нэгэдэмэл ахадүү бүлэдэ жагсаагаа, эдэнэрые ниитэ арадай гүрэнэй- интересүүдые мэдэрхэ үзэлтэйгөөр, советскэ патриотизмын үзэл бодолоор, интернационализмын үзэл бодолоор хүмүүжүүлээ.

Советскэ патриотизм хадаа социалистическэ орондоо бүхы советскэ арадуудай гүнзэгы ехэ үнэн сэхэ байлгын үндэhэнэй, манай ороной бүхы нацануудай ажалшадай ахадүүгэй хани барисаанай үндэhэтэй байха юм. Энээн тухай хэлэхэдээ пропагандист болбол В. Лебедев- Кумачын «Большевигүүдай партиин гимн», Джамбулай «Ахадүү тухай дуун» гэжэ шүлэгүүдhээ жэшээ абажа харуулжа шадаха байна.

СССР-эй арадуудай ханибарисаан Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ хатуу шанга шалгалтые нэрэтэй түрэтэйгөөр барижа гараа. СССР-эй бүхы арадууд социалистическэ Эхэ орондоо үнэн сэхэ байhанаа харуулаа, дайсаниие илаха илалтые эбтэйгээр хамтадаа шэрээгээ. Советскэ Союз немецко-фашистска булимтарагшадые ба японско империалистнуудые хүсэд бута сохижо, хүшэр хүндэ дайнда илалта туйлаа. Арадуудай хани барисаанай болон адли тэгшэ эрхын советскэ идеологи хадаа зэрлиг муухай национализмын ба расова шоо үзэлгын фашистска идеологиие илаа.

Мүнөө американска ба английска империалистнууд фашизмын расистска идеологиие hэргээгээд, дэлхэйн шэнэ дай үүдхэхэ, капитализмын богоолшолгые бэеhээ hалгаажа хаяhан арадуудые буу зэбсэгэй хүсөөр богоолшолхо гэжэ hэдэнэ. Зүгөөр, дэлхэйе эзэмдэхэ гэжэ hэдэгшэдэй зорилгоёо бэелүүлхэ арга боломжонь Гитлерэйхиhэшье үшөө бага байна. Советскэ Союзай толгойлжо байhан эб найрамдалай тала баригшадай хүсэн түгэс, эмхитэй фронт хадаа англо-американска дай үүдхэгшэдэй түсэбтэ эсэргүүсэн байна.

Советскэ Союзай, советскэ арадуудай ахадүүгэй хани барисаанай түгэлдэр хүсэниинь советскэ арадай асари ехэ амжалтанууд дотор, ажахы болон культурые hөргээн бодхоолгын ба хүгжөөлгын дайнай hүүлэй түсэбүүдые дүүргэлгэ дотор эли тодоор харагдана гэжэ пропагандист зааха байна. СССР-эй бүхы арадууд социалистическэ Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые бэхижүүлнэ. Манай хүсэн түгэс олонациональна социалистическэ гүрэн хадаа коммунизм байгуулгын шухалын шухала зэбсэг мүн.

Ленин — Сталинай партиин хүтэлбэри доро СССР-эй арадууд болон бүхы оромнай немецко-фашистска булимтарагшадай эзэмдэлгэhээ хохидоhон советскэ республиканuудта сэгнэшэгүй ехэ туhаламжа үзүүлээ. Ахадүүгэй тиимэ туhаламжагүй hаа тэдэ республиканууд болон областьнуудай ажалшад дайнай hүүлэй үедэ өөрынгөө арадай ажахы болон культурые hэргээн бодхоолгын ба хүгжөөлгын түргэн темп туйлажа шадахагүй hэн.

1949 ондо СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоолгын ба хүгжөөлгын гүрэнэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд хадаа дайнай hүүлэй үедэ ажахы болон культураяа хүгжөөхэ талаар СССР-эй арадуудай туйлаhан амжалтанууд тухай гэршэлнэ.

Наука, уралан зохёолго, литература болон искусствын талаар гайхамшагта хүдэлмэри хэhэнэй түлөө 1949 ондо Сталинска шангуулые олгоhон ябадал хадаа социалистическэ культураяа хүгжөөлгэдэ СССР-эй арадуудай туйлаhан тон ехэ амжалтанууд тухай тэрэшэлэн гэршэлнэ. Сталинска шангай лауреадуудай шэнэ отрядай дунда РСФСР-эй, Украинын, Белоруссиин, Грузиин, Азербайджанай, Армениин, Латвиин, Литвагай, Эстониин, Узбекистанай ба манай ороной бусад ахадүү республикануудай наука, техникэ болон культурын ажал-ябуулагшад, Советскэ Союзай элдэб национальностьнуудай түлөөлэгшэнэр бии. Сталинска шангай зарим лауреадуудай нэрые нэрлэхэ, юунэй түлөө тэдэнэр тиимэ үндэр, хүндэтэй шагналда хүртөөб гэжэ хэлэхэнь hайшаан дурадхагдана.

Ажахы болон культураяа хүгжөөхэ хэрэгтэ советскэ арадуудай туйлаhан асари ехэ амжалтанууд тухай хэлэхэ зуураа, пропагандист болбол Сталинска шанда хүртэhэн уранhайханай литературын зохёолнуудые, Т. Семушкинай «Алитет хадада гараба», А. Саксын «Хада уула уруу», Г. Леберехтын «Координохи гэрэл» гэжэ номуудые уншаха гэжэ hурагшадта дурадхаха байна. Эдэ номууд сэсэн мэргэн ленинско-сталинска политикын амжалтануудые, СССР-эй арадуудай ханибарисаае харуулна.

Дайнай hүүлдэ манай Эхэ ороной хүгжэлтэ тухай агууехэ сталинска түсэбүүд хадаа агууехэ Советскэ Союзай хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлхэ тухай, советскэ республика бүхэнэй экономическа ба культурна саашанхи хүгжэлтэ тухай hанал бодолоор нэбтэрэнхэй; тэдэ түсэбүүд коммунизм тээшэ советскэ арадай дабшаха замые заана.

1950 оной мартын 12-то ССР Союзай Верховно Советдэ hунгаhан hунгалтанууд хадаа советскэ хүнүүдэй улам ургажа байдаг морально-политическэ нэгэдэлэй, большевистскэ партиие, советскэ правительствые болон агууехэ вождь нүхэр Сталиниие тойрон нигтаар жагсаhанайнь эли тодо шэнэ гэршэ болоо.

Ленинско-сталинска национальна политикые бэелүүлhэнэй аша үрэнүүд тухай хэлэхэ зуураа, пропагандист болбол парти хадаа эдэ амжалтануудые Ленинэй мүнхэ хэрэгые агууехэ үргэлжэлүүлэгшэ нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро туйлаа гэжэ зааха ёhотой. Тиихэ зуураа пропагандист болбол далан наhа гүйсэhэн үдэртэнь нүхэр Сталинда ВКП(б)-гэй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнуудэй Совет[эй] гээhэн амаршалгые hурагшадта нуулха байна. Тэрээн соонь [...] хэлэгдэнэ:

«Революциин шухалын шухала [...] далнуулай нэгые — национа[...] асуудалые шиидхэлгэ, нүхэр Ста[...] шинии нэрэтэй холбоотой. Урдань [...] лагдадаг байhан нацанууд сов[...] арадуудай ахадүүгэй бүлэ дотор [...] тическэ, ажахын ба культурна үзэг[...] дуулдаагүй ехэ бадаралта туйлаа. [...] маар зоригжуулагдаhан, СССР-эй арад[...] дай хани барисаан — революц[...] агууехэ туйлалта, манай социалис[...] ческэ Эхэ ороной хүсэ шадалай үндэhэнүүдэй нэгэниинь болоо. [...] циализмын илахатай хамта, Ленин[...] Сталинай партиие тойрон нигтаар [...] хидэн жагсаhан советскэ арадай [...] рально-политическэ нэгэдэлынь эб[...] шэгүй бата болоhон байна. Манай [...] болбол халуун ба зориг бадаруулаг[...] советскэ патриотизмаар нэбтэрэн[...] Шинии хүтэлбэри доро большевиг[...] дэй парти СССР дотор бодото культур[...] революци бэелүүлээ».

Ажахы болон культураяа хүгж[...] хэрэгтэ СССР-эй арадуудай гайхам[...] та ехэ амжалтануудые туйлажа [...] хадань, тэдэнэрэй харилсаан болон [...] ни барисаанай улам бүри бэхиж[...] байхадань, империализмын лагерь [...] тор колониальна богоолшолгын ба [...] дуудые дарлалгын, зэрлиг муухай [...] винизмын, шэнэ дай бэлэдхэлгын [...] харта муухай байдал бии байна.

Советскэ арадуудай түүхэтэ [...] лалтанууд, тэдэнэрэй өбдэршэгүй [...] барисаан болон харилсааниинь [...] ниальна ба бэеэ даанхайбэшэ орон[...] дай дарлагдаhан арадуудые эрхэ сүлө[...] гэй болон бэеэ даанхай байдалай түл[...] тэмсэлдэ зоригжуулна. Арадай де[...] ратиин оронууд агууехэ Советскэ Со[...] hаа жэшээ абажа, эб найрамда[...] демократиин, арадуудай адли тэгшэ [...] хын болон ханибарисаанай түг доро [...] циализм байгуулха замаар ябана. И[...] риализмда ба тэрэнэй гоминдановс[...] хүлhэншэдтэ эсэргүү тэмсэл [...] туйлаhан хитад арадай түүхэтэ [...] та, Хитадай арадай республикые [...] гуулhан ябадал хадаа Ленин — Ста[...] най hургаалай бүгэдые илагша [...] тухай эли тодоор гэршэлнэ.

Түгэсхэл соогоо пропагандист [...] бол СССР-эй арадуудай ленинско-ста[...] линска хани барисаае бүхы хэм[...] гээр бэелүүлхэ гээшэ манай агуу[...] Советскэ Эхэ ороной илагдашагүй [...] хэсэл мүн, Советскэ Союзай араду[...] саашадаа сэсэглэн hалбаралгын [...] бэеэ даанхай байдалай түшэг мүн [...] жэ хэлэхэ ёhотой.

«Ленинско-сталинска национал[...] политикын агууехэ аша үрэ» [...] бүлэгөөр хөөрэлдөө хэхэдээ, про[...] гандист удаадахи гол асуудалнууд[...] зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха гэбэл:

1. СССР-эй шэнэ социалистичес[...] нацанууд хуушан буржуазна нацану[...] hаа ямар илгаатайб?
2. Ажахыгаа хүгжөөхэ хэрэгтэ со[...] ветскэ арадууд ямар амжалтану[...] туйлааб?
3. Советскэ гүрэн СССР-эй араду[...] дай культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ ям[...] амжалтануудые туйлааб?
4. Советскэ Союзай хүсэ шадал[...] эшэ үндэhэн болгошо СССР-эй араду[...] дай ханибарисаанай удхашанар ям[...] бэ?

Бүлэгэй гол зүйлнүүдые политhур[...] гуулиин hурагшад хэрээр шудалан ой[...] гооб гэжэ пропагандист хөөрэлдөөнэй үедэ элирүүлхэ байна.

Сталинска табанжэлнүүдэй үедэ на[...] циональна республиканууд болон об[...] ластьнууд дотор байгуулагдаhан про[...] мышленна ба культурна центрнүүдые хөөрэлдөөнэй болохо байхада карт[...] дээрэ харуулха; диаграммануул болон альбомуудые хэрэглэхэ шухала.

hурагшад хадаа «Ленинско-сталин[...] ска национальна политикын агууехэ аша үрэ» гэhэн бүлэгэй гол зүйлнүү[...] дые советскэ арадуудай хани барисаа[...] най ба ахадүүгэй харилсаанай бодото[...] жэшээнүүдээр харуулжа шадаха юм. Тиимэ жэшээнүүд Эсэгэ ороноо хам[...] гаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ фронт дээрэ ба тылдэ, дайнай хойто[...] үедэ олон байна бшуу.

Түгэсхэлдөө пропагандист болбо[...] темын бүхы занятинуудай дүнгүүдые гаргаха, политhургуулиин hурагшадай амжалтануудые тэмдэглэжэ, бэеэ даа[...] гаад хүдэлмэрилхэдэ үзэгдэдэг дутуу дунданууды хайшан гээд усадхахаб гэжэ зүбшэл үгэхэ ёhотой.

В. Климушев.

«СОВЕТСКЭ АРАДУУДАЙ НЭГЭДЭМЭЛ БҮЛЭ» ГЭhЭН ТЕМЭЭР ЗАНЯТИНУУДТА БЭЛДЭХЭДЭЭ ХЭРЭГЛЭХЭ ГЭЖЭ ПОЛИТhУРГУУЛИНУУДАЙ ПРОПАГАНДИСТНАРТА hАЙШААН ДУРАДХАГДАhАН ЛИТЕРАТУРА:

1. **В. И. Ленин** — Национальна болон колониальна асуудалнуудаар тезисүүдэй нэн түрүүшын бэлэдхэл (Зохёолнууд, том XXV).
2. **В. И. Ленин** — Деникиниие илаhан тушаа Украинын хүдэлмэришэд болон таряашадта бэшэг (Зохёолнууд, том XXIV).
3. **И. В. Сталин** —«Ленинизмын үндэhэ hууринууд тухай», «Национальна асуудал» гэhэн бүлэг (Зохёолнууд, том 6).
4. **И. В. Сталин** — «Национальна асуудал ба ленинизм» («Зохёолнууд, том 11).
5. **И. В. Сталин** — ССР Союзай Конституциин проект тухай. «Ленинизмын асуудалнууд», 11-дэхи хэблэл.
6. Ленинэй мүнхэ хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ, агууехэ вождь, багша нүхэр Сталинда (Түрэhэнhөө хойшо далан наhа гүйсэhэн үдэртэнь нүхэр Сталинда ВКП(б)-гэй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнуудэй Советэй эльгээhэн амаршалга).

МАЛДАА ДУЛААН БА САДХАЛАН ҮБЭЛЖЭЛГЭ ХАНГАЯ!

...оотехническэ барилгануудай графигые дүүргэхэ

«...олхозуудта малажалай бай...уудай барилгын ябаса тухай» ...СФСР-эй Министрнүүдэй Сове...1950 оной июлиин 15-най тог... бэелүүлхэ хэмжээ-ябуул...уудые энэ оной июлиин 28-да ...жа үзөөд, БМАССР-эй Ми...стрнүүдэй Совет хадаа респуб...кын колхозуудта барилгын ябаса тон хангалтагүй байһые ...дэглээ һэн. Министрнүүдэй Со... хадаа аймагуудта малай ...ануудай барилгые дүүргэхэ, ...гсэлэй модо бэлэдхэхэ ба шэ...э һара бүриин график батал... ба барилгануудые графигай ...ор дүүргэхын тулада хэрэгтэй ...ой хүдэлмэришэдые томилхо ...э тогтооһон байна.

Барилгын ябаса хадаа энэ шу... асуудалда олохон аймагуу... анхаралтайгаар хандажа, гра...га дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүр...ние харуулна. Жэшээлхэдэ, ...дарын аймагта 114 үнеэнэй ...йха 4 байра, 400 хониной байха ...байра, 447 гахайн байха 5 ба ...0 шубуунай байха 5 байра ...ригдажа, барилгын август һа... түсэб 126 процент дүүргэгдээ. ...н Байкало-Кударын аймаг ма...7 байра барижа, түсэбөө 114 ...оцент, Түнхэнэй аймаг 16 байра ...ижа, түсэбөө 107 процент, Ку...иканай аймаг 11 байра барижа, ...сэбөө 100 процент дүүргэбэ.

...эхэтэй хамта, малай байра ба... августын графигые тон ...галтагүйгөөр дүүргэжэ байһан ...агууд олон. Жэшээлхэ..., Хориин аймаг (хүдөөгэй ба ...хозно барилгын таһагые даа... нүхэр Красиков) 17 байра ба...ын орондо нэгые, Хэжэнгын ...маг 30-най орондо 3-ые, Зэдын ...маг 19-нэй орондо 5-ые, Сэлэн... аймаг 37-ной орондо 14-е ба...һан байна.

Малай байра барилгын графигые эдэ аймагуудай дүүргэжэ шадаагүйн гол шалтагаан гэхэдэ, барилгада хэрэгтэй хүдэлмэриин хүсые хүсэд табяагүй байха юм. Барилгын график дүүргэхын тулада хэрэглэгдэхэ ёһотой хүдэлмэриин хүсэнэй оройдоол 20—35 процент гаргагдаһан байна. Гадна, барилга дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүдые ондоо хүдэлмэридэ хэрэглэхэ баримтанууд үшөө үзэгдэһөөр. Эдэ аймагууд барилгые хэрэгтэй материалнуудаарнь хаһа саг соонь хангадаггүй, модо ба барилгада хэрэгтэй нютагай материалнуудые бэлэдхэхэ ба шэрэхэ хүдэлмэри оройдоошье эрхилдэггүй байха юм.

Сэлэнгын аймагай «Социализм» колхоз 500 шубуунай байха байрые (шабар ба чурконуудаар бүтээдэг түргэн метод хэрэглэжэ) бариха гэжэ хүнүүдэй суглархада, модо бэлэдхээгүй байшоо. Тиимэһээ барилгашад нэн түрүүн барилгын модо бэлэдхэлгэ ба шэрэлгые эмхидхэхэ баатай болоһон байна. Мүн лэ иимэ шалтагаанаар «Авангард» колхоздо баригдажа байһан үнеэдэй байра зогсоогдошонхой. Бусад аймагуудай олохон колхозуудта баһал иимэ баримтанууд үзэгдэнэ.

Адуу малаа бүрин бүтэнөөр ондо оруулха тон харюусалгатай үе ойртожо байна. Тиимэһээ малаа дулаан байраар хангаха гээшэ туйлай ехэ удхашанартай. Үбэлэй үедэ малаа байрагүйгөөр үлөөхэ, уйтан байрада байлгаха гү, али юрын хүйтэн байрануудта үбэлжүүлхэ гээшэ малые хоролтодо зайлашагүй хүргэдэг байна.

Малаа хоролтодо оруулхагүйн тула колхоз бүхэндэ барилгашадай саг үргэлжын бригадануудые байгуулжа, малай байрануудай барилгые үргэнөөр эрхилхэ шухала. Эдэ хүдэлмэришэдые барилгаһаа бусад ажал хүдэлмэридэ хэрэглэдэг ябадалые зогсоохо хэрэгтэй. Тиихэдээ малажалай байрануудай барилга графигай ёһоор тогтоогдоһон болзор соо заатагүй дүүргэгдэхэ ёһотой. Түсэблэгдэһэн барилгануудые эхилхэ ба дүүргэхэ болзорнуудые тогтооһон тодорхой даалгабаринууд барилгын бригадануудта үгтэхэ зэргэтэй юм. Түсэбтэ даалгабари дүүргэлгые хангахын тулада бригаднуудта, илангаяа хүсэ багатай бригаднуудта хүдэлмэриин хүсөөр туһалха, барилгын талмай дээрэ таһалгаряагүйгөөр материал зөөхын тулада жүдхэхэ хүсэ ба автомашинануудые хэрэгтэй хэмжээгээрнь үгэхэ шухала.

Хүдөөгэй ба колхозно барилганuудай таһагууд хадаа малай байра барилгые бодотоор хүтэлбэрилхэ, колхозуудай барилгын графигуудай дүүргэлтые наринаар хинаха, малай байрануудые барилгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэнь колхозуудта, илангаяа томодхогдоһон колхозуудта зохихо туһаламжа үзүүлхэ ёһотой. Хүдөө ажахын нютагай органууд хадаа барилгые хүтэлбэрилхэ ба тэрэнэй ябасые хинаха хэрэгһээ зайсаха ёһогүй, харин хүдөөгэй ба колхозно барилгын таһагуудтай сугтаа дурсагдаһан шухала зорилгые шиидхэлсэхэ уялгатай.

Үбэл ойртожо байна. Малай байрын барилгануудые бүри үргэнөөр эрхилжэ, адуу малаа дулаан байраар гүйсэд хангажа, үбэлые угтахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэе.

Б. Петухов,
БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хүдөөгэй ба колхозно барилгануудай хэрэгые эрхилхэ Управлениин ахалагша инженер.

Малшадай амжалтанууд

...яхтын аймагай Усть-Киранай ...омоной Сталинай нэрэмжэтэ хү...ө ажахын артелиин гэшүүд кол...озно-совхозно ниитын ашаг шэ...тэ малажалые хүгжөөхэ 3 жэ...й түсэбөөр табигдаһан зорилго...дые бэелүүлэн, энэ жэлдэ ...тойхон амжалтануудые туй...ба.

...нэ колхоз малажал хүгжөө... гүрэнэй түсэбые адуу морёор—...,2 процент, эбэртэ бодо малаар ...103 процент, хони ба ямаагаар ...100 процент, гахайгаар — 170 ...оцент ба шубуугаар—200 про...нт дүүргэһэн байха юм.

Эдэ амжалтанууд хадаа тус ...лхозой малажалай хүдэлмэри...шэдэй шууд шанга ажалаар ...йлагдаа. Жэшээлхэдэ, һүнэй-...товарна фермын һаалишан Д. ...ондокова өөрынгөө даажа байһан ...5 үнеэнһээ 15 тугал абажа, бү...н бүтэнөөр тэжээгээ. Мори...ой товарна фермын адуушан Ч. ...армаев адуунай түл абаха даал...бария 100 процент дүүргэһэн байха юм. МТФ-гэй үхэршэнөөр хэдэн жэлдэ таһалгаряагүй хүдэлмэрилжэ байһан Б. Дагбаев малаа һайнаар харууһалан, тэдэниие нилээд таргалуулжа шадаа. Тэрээндэ даалгагдаһан 44 толгой үхэрэй амидын шэгнүүр дунда зэргээр сүүдхэ бүриин 1 килограмм 452 грамм нэмэһэн байна. Һүнэй-товарна фермын (даагшань С. Чимбеев) бусадшье малнуудай амидын шэгнүүр ехээр нэмээ. Энэ хадаа зунай сагта малаа зүбөөр адуулһанай аша үрэ мүн. Фермын хүдэлмэрилэгшэд туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амараагүй, үбэлые тарган малай һайнаар тэсэдэг туладань үхэр малаа намартаа һайса адуулжа, таргалуулха гэжэ шиидэнхэй.

Тус колхозой малшад адуу малаа үбэлжүүлгэдэ эрхим һайнаар бэлэдхэхэ уялга абаа. 10 хүнһөө бүридэһэн барилгашадай бригада малай байрануудые шэнээр барилга, заһабарилга ба сэбэрлэлгые дүүргэхэ ойртуулаа. Тугалайнь байранууд дулаалагданхай ба дезинфекцилэгдэнхэй.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ хадаа малай үбэлжэлгын гол услови мүн. Сталинайхид үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 102 процент дүүргээ. Тэрэнэйнгээ зарим хубиень малай үбэлэй байрануудай газаа зөөжэ орууланхай. Мүнөө комбайнаар хадаһан тарянай соломые соможо ба хоройлжо байнхай.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые жэлэй эсэс хүрэтэр адуу морёор—105 процент, эбэртэ бодо малаар—110 процент, хони ба ямаагаар—115 процент, гахайгаар —175 процент ба шубуугаар — 200 процент дүүргэхэ уялга абаад, малай үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлэдхэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ, адуу малаа олошоруулха, гүрэнэй түсэб гүйсэд дүүргэхые уряалан, аймагайнгаа бүхы малшадта хандаба.

А. Юмсунов.

ҺУРАГШАДАЙ БУЛАН

Эрхимээр ажаллаабди

Бидэнэр — Хэжэнгын аймагай Доодо-Худанай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд—студентнэр ба һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ нютагтаа суглараһан байнабди. Тиигэжэ, түрэл колхозойнгоо үбһэ ба таряа хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаабди.

Жэшээлхэдэ, Иркутска гүрэнэй университедэй студент нүхэр Рыбдылов косилкаар үбһэ сабшахадаа нормэёо хододоо 120—150 процент дүүргээ. Тэрэшэлэн нүхэд Дамдинова, Рыгзенова гэгшэд эрхимээр ажаллаа.

Гадна, студентнэр ба һурагшад культурно-ниитын хүдэлмэриие колхознигуудай дунда һайнаар ябуулаа. Энэ талаарнь тэдэниие избач нүхэр Цымпилов эмхидхэн хүтэлбэрилөө.

Институдууд ба һургуулинуудтаа бусахадамнай колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Эрдынеев бидэндэ баясхалан хүргөөд, эрхимээр һурахые хүсэһэн байна. Бидэнэр энэ захяаень сүм дүүргэхын түлөө түрүүшын үдэрһөө хойшо оролдонобди.

Б. Шойнжонов,
Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ пединститудай студент.

Гээгдэһэн колосуудые суглуулна

Иволгын дунда һургуулиин һурагшад колхозуудай таряа хуряалгада эрхимээр туһална. Тэндэхи һурагшад гээгдэһэн колосуудые 15—15 килограммһаа доошо бэшые тус тустаа суглуулха ба Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй дунда культурна хүдэлмэри ябуулха уялга абаа һэн. Тэрэнээ мүнөө дүүргэжэ байна.

Һүүлэй үедэ хэгдэһэн воскреснигтэ 110 хүн хабаадалсажа, 196 килограмм колос суглуулаа. 4-дэхи классай һурагшад Ш. Шунков, К. Бимбаев, Н. Бурцева, Л. Шайдурова ба бусад 5—5 килограмм колос суглуулжа, колхоздо тушааһан байна.

Бүри эрхимээр ажаллахын түлөө тус һургуулиин классууд, пионерскэ отряд, звенонуудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэв.

Л. Бондаренко.

Баясхаланда хүртэбэ

Комсомолой нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай № 1 бригадын хүдэлмэридэ Хэжэнгын дунда һургуулиин 9 һурагшад хабаадалсаа. Тэдэнэр нилээд ехэ таряа сэбэрлэлсэһэн байна.

10-дахи классай һурагша, комсомолка Д. Содномова 200 гаран центнер хара таряа веялкээр гансаараа хиидхэбэ. Мүн 4 һурагшад триерээр 353 центнер шэниисэ хиидхээ.

Эдэбхитэйгээр ажаллаһанайнь түлөө тус һурагшадта колхозой правлени баясхалан хүргөө.

Ц. Базарсадуев.

ОРОДОЙ ЭЛИТЭ ЕХЭ ЭРДЭМТЭ-ПАТРИОТ

Ородой элитэ ехэ эрдэмтэ ба ухаалан зохёогшо Константин Эдуардович Циолковскиин нүгшэһэнһөө хойшо сентябриин 19-дэ 15 жэл гүйсэбэ.

Өөрөө һураһаа гайхамшагта энэ эрдэмтын зохёолнууд ба ухаалан зохёолгонууд хадаа хилын саанахи ухаан бодолые холо уридлаһан байна, тиигэжэ цельнометаллическа дирижабль, ниидэдэг реактивна аппарат, винттэ ба реактивна аэроплануудые, аэродинамическа трубануудые байгуулгаар манай Эхэ ороной анха байгуулагшын габьяа солые хангаһан байна.

Агаарта тамаралгын идеяе ухаалан болбосоруулгада өөрынгөө бүхы ажабайдалые зорюулһан Константин Эдуардович болбол манай Эсэгэ ороной наукада гайхамшагта оруулалта хэһэн юм. 1894 ондо хэблэгдэн гараһан «Аэроплан гү, али шубуун түхэлтэ (авиационно) ниидэдэг машина» гэжэ өөрынгөө гайхамшагта зохёол дотор, эрдэмтэ болбол бусад оронуудай эрдэмтэдэй ухаан бодолые хэдэн арбаад жэлээр уридлаһан идеянүүдые харуулһан байха юм.

Хуушанай Росиин эрхэ байдалда хүдэлмэрилжэ, ямаршье анхарал оролдолго, ямаршье туһаламжа абадаггүй байһан мүртөө Циолковский хадаа научна приборнуудые болон модельнүүдые бүтээлгэдэ һуулшынгээ ахир багахан зөөриие гаргашалан, өөрынгөө ажал-ябуулгые зогсоодоггүй байгаа.

Советскэ засаг болбол творческо хүдэлмэриин үргэн замые эрдэмтын үмэнэ нээгээ. Имагтал советскэ жэлнүүдэй туршада Константин Эдуардович бүгэдэарадай хүндэлэлдэ хүртэн, парти, правительствын ба нүхэр И. В. Сталинай өөрынь анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэн, өөрынгөө бүхы ажабайдалые наукада зорюулһан байна. Тэрэ хадаа агаарта тамаралгын, реактивна техникын, аэродинамикын шэнэ проблемэнүүдые эсэшэ сусашагүйгөөр бодомжолон болбосоруулдаг, естествознаниин ба ороной үйлэдбэриин хүсэнүүдэй хүгжэлтын асуудалнуудаар зохёолнуудые бэшэдэг, байгаалиие шэнэдхэн хубилгалгын шухалын шухала проблемэнүүдые шэнжэлдэг байгаа.

Эрдэмтын гайхамшагта зохёолнууд ба ухаалан зохёолгонууд хадаа Эсэгэ ороной наукые баяжуулжа, тэрээнэй хэдэ хэлэн һалбаринуудта шэнэ замуудые нээһэн байна. Парти ба правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэһэн советскэ эрдэмтэд болбол Циолковскиин үнэтэ сэсэн һургаал заабаринуудые амжалтатайгаар шэнжэлэн хэрэглэжэ байна. Манай орон дотор научна ухаан бодол хадаа арадай аша туһада, коммунистическэ байгуулалтын аша туһада алба хэжэ байдаг.

Советскэ арад болбол өөрынгөө бүхы ажабайдалые Эхэ орондоо патриотическаар алба хэлгэдэ зорюулһан элитэ ехэ эрдэмтын арюун һайхан образые гүнзэгы баясхалантайгаар өөрынгөө сэдьхэлдэ хадагалжа байдаг.

Н. Максимов.

Ургаса хуряалгын түрүүшүүл тухай фотовыставкэ

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын республиканска музей манай ороной ба Бурят-Монголой колхозуудай таряа хуряалгада зорюулһан фотовыставкэ нээбэ.

Манай ороной түрүү комбайнернууд ажалай шэнэ дүй дүршэлые хэрэглэн эрхим амжалтануудые туйлана. Комбайнер Малеваный (Ставропольско хизаар) шагтагалагдаһан хоёр комбайнаар 20 үдэр соо 1200 га таряа хуряаһан байна.

Выставкын зарим зурагууд болбол тамхи, лён, овощь ба жэмэсүүдые хуряажа байһые харуулна. Молдавска ССР-эй Лазогой нэрэмжэтэ колхоз гектарһаа 40 тонно помидорой ургаса абаба. Мүн Крымскэ областиин Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз гектар бүриин 75 центнер жэмэс суглуулһан байна.

Выставкын зарим таһагуудта Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ ба Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта таряа хуряалга, Хэжэнгын аймагай колхозуудай гүрэндөө таряа тушаалга, республикын түрүү комбайнернууд нүхэд Эрдынеев, Петров ба Т. Калашникова гэгшэдэй комбайнова агрегадууд харуулагдана.

Ф. Моренец.

Олониитын үүсхэл—мүрысөөнэй эгээн шухала зүйл мүн

(«Правдын» түрүү бэшэгһээ)

Манай советскэ ажабайдалай ...үдэр бүриин заншалда ороһон, со...иализмын эгээн гайхамшагта ...үйлалтануудай нэгэниинь олон ...миллион ажалшадай агууехэ мү...рысөөн мүн. Ленин — Сталинай ...партяар хүмүүжүүлэгдэһэн совет...скэ арад хадаа социалистическэ ...экономикын сэсэглэн һалбарха ...тухай, ороной ниитын баялигые ...арбижуулха тухай гүн ехэ анхарал ...оролдолго гаргана. Советскэ хү...үүд өөһэдынгөө шэн зоригто ...ажалаар манай бүхы ажахын хүг...жэлтые эсэшэ сусашагүй ураг...шань дабшуулна, коммунистичес...кэ байгуулалтын темпые хурдад...хана.

...Бидэнэр героическа сталинска ...хоходо ажаһуунабди. Зохёон ...байгуулха амгалан ажал эрхилжэ ...байгаа советскэ арад Волга мүрэн ...дээрэ Куйбышевска ба Сталин...градска гидроэлектростанцинуу...дые бариха тухай, Аму-Дарьягай ...ба Красноводскын хоорондо Турк...менскэ Главна канал бариха ту...хай СССР-эй Министрнүүдэй Со...ведэй түүхэтэ тогтоолнуудые угаа ...баяртайгаар угтаа.

...Коммунизмын эдэ асари ехэ ба...рилганууд хадаа Советскэ Союзай ...түгэс хүсые бодотоорнь харуулһан ...ба эб найрамдал тээшэ хэлбэришэ...гүйгөөр эрмэлзэдэгыень гэршэл...хэн ябадал мүн. Коммунистичес...кэ байгуулалтын сталинска һүртэ ...ехэ түсэбүүд советскэ Эхэ ...ороноо алдаршуулан, ажалай шэ...нэ габьяануудые туйлаха ябадал...да манай бүхы арадые зориг...жуулна.

Участогуудай, цехүүдэй, предприятинуудай үндэр бүтээсэтэ, стахановскаар ажаллахын түлөө хүдэлөөн манай промышленностьда үдэр бүри үргэдэжэ байна. Булад хайлуулга, металл болбосоруулга, барилга, нефтескважинануудые малталга ба бусад хүдэлмэринүүдые хурдадхаха методүүд улам ехэ хэмжээтэйгээр хэрэглэгдэнэ. Сырьё ба материалнуудые комплексноор алмахын түлөө, эрхим шанартай продукци гаргахын ба тэрэнэй өөрынь үные химдаруулхын түлөө олон миллион советскэ хүнүүд мүрысэнэ.

Советскэ деревниин олон миллион хүдэлмэрилэгшэд социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Колхозно таряашад, МТС-үүдэй ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд ургасаяа амжалтатайгаар хуряахын ба таряа тушааха түсэбөө болзорһоо урид дүүргэхын түлөө, малажал хүгжөөхын ба байгаалиие шэнэдхэн хубилгаха агууехэ сталинска түсэб бэелүүлхын түлөө угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр тэмсэнэ.

Мүрысөөн хадаа олон миллион хүнүүдэй творческо эдэбхиин хэрэг мүн гэжэ ажалшадай агууехэ вождьнор Ленин ба Сталин һургана. Мүрысөөнэй амжалтань олониитын үүсхэл эдэбхиһээ, манай партийна, ажахын ба профсоюзна организацинуудай зүгһөө ажалшадые ударидаха, зоригжуулха, творческо эдэбхииень дэмжэхэ шадабариһаа дулдыдадаг.

Социалистическэ мүрысөөе үдэр бүхэндэ ударидаха гээшэ партийна организацинуудай бүхы хүдэлмэриин тон шухала хубинь болоо. Москвагай, Ленинградай, Уралай, Донбассай ба бусад центрнүүдэй партийна организацинууд үйлэдбэриин олон мянган алдарта түрүүшүүлые — олониитын мүрысөөнэй толгойлогшонорые, ажалай шэнэ методүүдэй үүсхэлшэдые хүмүүжүүлээ. Промышленностиин, транспортын, хүдөө ажахын олон миллион хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэй хойноһоо, тэдээнтэй зэргэлэн ябана.

Социалистическэ мүрысөөнэй амжалтын шухала арга боломжонь юуб гэхэдэ, тэрэниие үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, дүнгүүдыень бүридхэхэ ба сасуулжа үзэхэ, новаторнуудай түрүү дүй дүршэлые шудалха, согсолхо ба үйлэдбэридэ зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ ябадал болоно.

Эрхим стахановецуудай үүсхэлнүүдынь министерствонүүдэй коллегинүүдээр зүбшэн хэлсэгдэнэ, эдэ үүсхэлнүүдые пропагандалха ба үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд зохёогдоно. Жэшээлхэдэ, СССР-эй хүнгэн промышленностиин Министерство Александр Чутких, Лидия Корабельникова, Федор Ковалев ба бусад новаторнуудай дурадхалнуудые зүбшэн хэлсээ. Автомобильна ба тракторна промышленностиин Министерство стахановка Нина Назаровагай элидхэлые сонсоо, транспортна машина бүтээлгын министерство Сталинградска судно-бүтээлгын верфиин, «Красное Сормово» ба «Ленинская кузница» заводуудай стахановецуудай шэнэ үүсхэлнүүдые дэмжэхэ тухай приказ һая гаргаба.

Олон миллион ажалшадай творческо эдэбхиин бэелэл мүн тулада, социалистическэ мүрысөөн ямаршье бюрократическа хандалгые тэсэдэггүй. Мүрысөөн болбол хизаарлаха, далайсыень багадхаха ба олониитын үүсхэлһээ холодхохо гэһэн элдэб янзын һэдэлгэнүүдые ба бүхы һаад хаалтануудые өөрынгөө харгыһаа хамажа хаядаг байна.

«Социалистическэ мүрысөөе канцелярска хэрэг гэжэ хаража болохогүй. Социалистическэ мүрысөөн хадаа олон миллион ажалшадай творческо ҮҮСХЭЛДЭ түшэглэһэн, *олониитын* революционно хурса ШҮҮМЖЭЛЭЛЭЙ бэелэл гээшэ. Энэ шүүмжэлэлые ба олониитын энэ творческо үүсхэлые зорюута гү, али эндүүржэшье хабшаһан хүн бүхэн хадаа манай агууехэ хэрэгтэ һаад ушаруулһан тулададаа, харгыһаа зайлуулагдаха ёһотой» гэжэ нүхэр Сталин һургана.

Олониитын барагдашагүй творческо үүсхэлынь бүгэдэарадай мүрысөөндэ амжалтануудые хойно хойноһоонь асарна. Тиимэһээ партийна, советскэ, ажахын, профсоюзна ба комсомольско организацинууд олониитын үүсхэлые бүхы талаарнь хүгжөөхэ ба дэмжэхэ, мүрысөөе үдэр бүхэндэ ба һайнаар хүтэлбэрилхэ уялгатай. Манай зарим организацинууд стахановецуудай үүсхэлнүүдые дэмжэхэ тухай, мүрысөөндэхи шэнэ, түрүү, прогрессивнэ бүхы юумые дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ анхарал оролдолго багаар гаргана гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй.

Мүрысөөе хүтэлбэрилгын канцелярско-бюрократическа методүүдые баримталдаг, тиигээд түрүү дүй дүршэлые шудалха ба согсолхо шухала хэрэгые саарһан соо ба бухгалтерска тоо бүридхэлнүүд соо буладаг хүдэлмэрилэгшэд мүнөө хүрэтэр бии байһаар. Олон мянган мэргэжэлтэд үйлэдбэри дээрэхи эрхим новаторнуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые шудалхын орондо, хэндэшье хэрэггүй ба хооһон канцелярска хэрэг хүтэлхэ ушартай болодог байна.

Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд новаторнуудые дэмжэдэггүй байхаһаа гадна, тэдээндэ һаад хэдэг, тэдэнэй творческо үүсхэлыень унтараадаг байна. Энээниие тэсэжэ болохогүй. Жэшээлхэдэ, иимэ ушар Уфалейскэ шудхалаагай-механическа завод дээрэ үзэгдэбэ. Үнинэй хүдэлмэришэн нүхэр Смирнов үйлэдбэриие һайжаруулха олон үнэтэ дурадхалнуудые оруулһан байгаа. Тэдэнэй нэгэниинь шухала деталь шудхаха үедэ голодһо гаралгые 30 процентээр багадхаха арга олгоо. Заводой директор нүхэр Лейбензон ба главна инженер нүхэр Данилец гэгшэд новаторые дэмжэхын орондо, тэрээниие хүдэлмэриһөөнь гаргажа, холодхохые оролдоһон байна. Баһа ондоо нэгэ предприяти — Уфалейскэ металлургическа завод дээрэ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй үүсхэлнүүдтэ тиимэ лэ хайхарамжагүйгөөр хандана. Хүдэлмэришэдэй үнэтэ дурадхалнуудые тэндэ хэдэн һараар хаража үзэдэггүй, шүүмжэлэлые хүндэлдэггүй байха юм. Иимэ буруу практикада партиин Уфалейскэ горкомой һанаа амараар хандажа байһаниинь гайхалтай юм.

Мүрысөөндэ, түрүү дүй дүршэлые согсололгодо иигэжэ хамаагүйгөөр хандаха ябадалые эрид зогсоохо, *олониитын* творческо үүсхэл хаажа, социалистическэ мүрысөөнэй хүгжэлтые һаатуулжа байһан бүхы этэгээдүүдтэй, бюрократуудтай хатуугаар тэмсэхэ шухала.

Мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ профсоюзууд ехэ үүргэ бэелүүлнэ. Тэдэнэр ажалай үндэр бүтээсын түлөө, шэнэ методүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлөө тэмсэлдэ олониитын бодото эмхидхэлшэдынь байха ёһотой. Гэхэ зуура, зарим профсоюзна организацинууд энэ талаарнь өөһэдынгөө хүдэлмэриие һуларуулһан байна.

Олон миллион хүнүүдэй социалистическэ мүрысөөн манай хүгжэлтые урагшань дабшуулха түгэс хүсэн мүн. Мүрысөөе үдэр бүхэндэ хүтэлбэрилхэ, олониитын үүсхэлые бүхы хэмжээгээр дэмжэхэ, новаторнуудай үнэтэ үүсхэлнүүдые пропагандалха ба нэбтэрүүлхэ, тэдэниие бүхы ажалшадта шудалуулха гээшэ партийна организацинуудай уялга мүн.

Социалистическэ мүрысөөе улам дэлгэрүүлхэ, олониитын творческо эдэбхиие хүгжөөхэ ябадал хадаа манай предприятинууд дээрэ ажалай бүтээсын хэлбэришэгүйгөөр ургаха, коммунистическэ байгуулалтын темпые түргэдхэхэ хэрэгтэ туһалха байна.

1947 ондо Түнхэнэй аймагай «Аршан» курортын хамһабариин ажахы түрүүшынхеэ зүгын ажахытай болоһон юм. Зүгышөн Антонина Деминагай шадабаритай харууһалгын ашаар зүгынь бүлэнүүд 1950 ондо 116 бүлэ хүрэтэрөө үдэһэн ба мёд суглуулга нилээд дээшэлһэн байна. Нёдондо зүгын бүлэ бүриһөө 73 килограмм мёд суглууһан байгаа. Мүнөө жэлдэ мёд мүн лэ һайнаар суглуулагдажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Демина зүгын пасека соо. З. Веснинагай фото.

Полинууд ба фермэнүүд дээрэ худалдаа наймаа үргэнөөр дэлгэрүүлхэ

Зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлнэ

Үбһэ ба таряа хуряалгын үедэ колхознигуудые үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар саг үргэлжэ хангажа байха гээшэ ехэхэн удхашанартай.

Яруунын аймпотребсоюзай (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Зубарев) хүдэлмэрилэгшэд энэ хэмжээ-ябуулга амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Сентябриин 10-най байдалаар, тус аймагай колхозуудай поли дээгүүр 67.000 түхэригэй үргэн хэрэглэлэй промышленна ба эдеэ хоолой эд бараанууд худалдагдаа.

Гүндын сельпо энэ хүдэлмэри һайнаар ябуулна. Магазинуудай продавецүүд үбһэ ба таряа хуряагшадта, холын гүүртэнүүдтэхи малшадта сай, дабһа, сахар, тамхи болон оёмол хубсаһануудые элбэгээр наймаална.

Мүн Курумканай аймагта энэ хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдана. Аймпотребсоюзаар нүүдэл худалдаа наймаанай 7 тэргэ түхеэрэгдөөд, колхозуудай полевой стануудта хододоо ошодог болонхой.

Д. Колмаков.

Шадамараар хүдэлмэрилдэг продавец

Хэрэгтэй эд бараагаар ажалшадые саг үргэлжэ хангахыень советскэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдһөө эригдэнэ.

Бичурын аймпотребсоюзай Заганай сельпогой (түрүүлэгшэнь нүхэр Батуев) хүдэлмэрилэгшэд тус уялгаяа һайнаар бэелүүлжэ байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бригада бүхэндэхи магазинай продавецүүд мүнөө таряа хуряалгын үедэ эршэмтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр поли дээгүүр нүүдэл худалдаа ябуулан, үдэр бүри хэрэглэгдэхэ товарнуудаар колхознигуудые хангана.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой таряан ажалай № 2 бригададахи магазинай продавец нүхэр Содномов колхознигуудайнгаа ямар эд бараанда хэрэгтэй байһые хододоо хараадаа абадаг. Тиин, магазин соогоо үргэн хэрэглэлэй эд бараануудаар элбэг байдаг юм. Мүнөө нүхэр Содномов неделидээ хэдэ дахин нүүдэл наймаатайгаар полинуудта гаража, колхознигуудта тамхи, зуруул, сахар ба бусад зүйлнүүдые худалдана.

Тус колхозой № 1 ба 3 бригадануудтахи магазинуудай продавецүүд хүдэлмэреэ мүн лэ муу бэшээр ябуулжа байна.

Р. Цибудеев.

Нүүдэл наймаа эмхидхэнэгүй

Аймагай колхознигууд айхабтар ехэ оролдолго гарган, поли дээрээ стахановскаар ажаллажа байна. Гэхэ зуура, Кударын сельпогой хүдэлмэрилэгшэд колхозуудай поли дээрэ нүүдэл худалдаа наймаа эмхидхэнэгүй. Тус сельпо 12 магазинтай аад, таряа хуряалгын эхилһэн сагһаа хойшо нүүдэл наймаагаар оройдоо дүрбэ мянга гаран түхэригэй эд бараа худалдаа.

Сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Ипатьев продавецүүдэйнгээ хэды дахин полинуудта гаража, хэды түхэригэй ямар эд бараа худалдаһыень мэдэхэгүй, һанаа амархан кабинедтээ һууна.

Сельпогой түрүүлэгшэ байһан нүхэр Соколов наймаа хэхэ тэргэеэ тэбхэр гурбан һара соо заһабарилһан юм. Мүнөө нүхэр Ипатьев тэргэмнай мөөригүй гэһэн шалтаг баряад, баһа юушье хэнэгүй.

Аймпотребсоюзай правлениин зүгһөө анхарал табижа, Кударын сельпогой хүдэлмэриие эрид һайжаруулха ёһотой.

И. Клюгеров.

СПОРТ

Хүнгэн атлетикээр городуудай Бүхэсоюзна заочно мүрысөөн

Сентябриин 16-най ба 17-ной үдэрнүүдтэ БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ хүнгэн атлетикээр городуудай Бүхэсоюзна заочно мүрысөөнэй 2-дохи тур болобо. Городой спортсменүүдэй мүрысөөн амжалтатайгаар үнгэрөө. Тэдэнэр республикын шэнэ рекорднуудые туйлаба. 100 ба 200 метрын урилдаанда Голованов 11,2 ба 23,2 секунда соо гүйжэ ерэһэн байна. Мүн А. Кузнецов 10 мянган метр дистанциие 36 минута 5,7 секунда соо дабажа гараа. Малых дискэ шэдэхэдээ хэнһээшье холо (39 метр 50 сантиметр) шэдэбэ.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа 100 метрын урилдаанда Борисова («Локомотив»), 200 метрын урилдаанда Ситникова («Медик»), 800 метрын урилдаанда залуу физкультурница Перевалова («Медик») гэгшэд түрүүлбэ. Мүн Борисова («Локомотив») гүйдэл дундаа утые харайлгаар хэнһээшье холо (4 метр 60 сантиметр) һүрөө. Дементьева («Динамо») дискэ 28 метр 32 сантиметртэ шэдээ. «Локомотив» обществын түлөөлэгшэ Безукладникова копье шэдэлгээр түрүү һуури эзэлбэ.

Эрэшүүлэй дундаһаа 500 метрын урилдаанда Еременко («Локомотив»), 500 метрын урилдаанда А. Кузнецов гэгшэд түрүүлбэ. Залуу физкультурник динамовец Захаров 1,65 сантиметр үндэрые харайжа, түрүү һуури эзэлһэн байна.

Футбол наадалгаар городой түрүү һуури эзэлэлгэ

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр «Динамо» стадион дээрэ футбол наадалгаар городой түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн боложо. «Динамо» обществын команда «Байкал» обществын командатай уулзаба. Уулзалгань ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. «Байкал» обществын футболистнар наадалгын түрүүшын хахадта эршэтэй добтолго хэжэ, түрүүлэн тоо нээһэн байна. Түрүүшын таймые байкалайхид — 2:1 тоотойгоор дүүргэбэ.

Амарһанай һүүлээр, матчын хоёрдохи хахадынь ехэ түргэнөөр, ээлжээ ээлжээгээр добтолго хэлгэтэйгээр үнгэрөө. Шүүхын түлөө динамынхидай хэды ехэ хүсэ гаргаашье һаань, матчын үрэ ямаршье хубилалтагүйгөөр дүүрэө. «Байкалай» футболистнар энэ уулзалгые 2:1 тоотойгоор дүүргэбэ.

Италиин коммунистическэ партиин хүтэлбэриин деклараци

РИМ, сентябриин 14. (ТАСС). Мүнөө үедэхи Италиин байдал тухай Италиин коммунистическэ партиин хүтэлбэриин декларациие «Унита» газетэ мүнөөдэр толилбо.

«Хүтэлбэриин хэһэн түрүүшын тодорхой тобшололынь юуб гэхэдэ, хороо бусалһан зарим министрнүүдэй бэеэ барижа шадангүйгөөр хэлэһэн үгэнүүдые тоодо абаагүй һаа, — демократическа хүсэнүүдые ба тэдэнэй түрүү партинуудые илган холодуулха гэһэн христианска демокрадуудай һэдэлгэнь хамагай бага хэмжээгээршье бэелүүлэгдээгүй. «Национальна нэгэ һаналтай» байха гэһэн худал шалтаг барижа, дай һүжэрөөлгын, занан айлгалгын ба хархис муухайгаар аашалалгын антидемократическа кампани ябуулхын тула хэгдэһэн бүхы түсэбүүд ба дурадхалнууд бүгэдэниитын эсэргүүсэлтэдэ тулгаржа, агаарта хиидээ.

США-гэй хүтэлбэрилхы нюурнуудай сэхэ нүлөөн доро үнгэрһэн парламентска сессиин эсэстэ хараалагдаһан правительственна политика энэ талаараа бүрин бута һүрөө гэжэ тоологдожо болохо байна.

Компартиин политическэ ба эмхидхэлэй фронт ямаршье доһололго үзөөгүй, харин коммунистнууд, социалистнууд ба демокрадууд хадаа хүн зоной дура талархалаар ба интересээр хүреэлэгдэнхэй байгаа. Италида мүнөөнэй правительствын политикаар ушаруулагдаһан бүхы аюулнуудые хүн зон гүнзэгыгөөр ойлгоһон байна.

Атомна зэбсэг хорихын түлөө эб найрамдалай тала баригшадай ябуулжа байгаа гар табилгын амжалта хадаа һүүлэй хоёр һарын турша соохи тус ороной байдалые харуулһан энэ баримтые тон тодоор гэршэлнэ. Кореядэ американска добтолгын хэгдэхэ үе хүрэтэр 4 миллион хүн гар табяа; тэрээнһээ хойшо гар табилга эрид ургажа, арадай эмхидхэлтэ ба стихийнэ дэмжэлгын ашаар 16 миллион болоһон байна.

Кореядэхи американска агрессиин һүүлээр христианско-демократическа партиин ябуулһан политиканъ коммунистнуудай, социалистнуудай ба бодото демокрадуудай зүгһөө эрид буруушаагдахаһаа гадна, буржуазна үргэн кругуудай, илангаяа дунда шадалта нюурнуудай зүгһөө харша хандалгые ба эсэргүүсэлтые үзэһэн байна.

Хүнүүдэй тус бүриин интересүүдтэ ба бүхы нацын интересүүдтэ харша замда Италиие идхан оруулжа байна гэһэн ойлгожо хадаа демократическаар ушар ёһоо мэдэхэ ябадалһаа холо байгаа группануудташье мүнөөдэр бии боложо байна гэжэ харуулна.

Антикоммунистическэ ба антисоветскэ хашхаралдаануудые гаргажа ба конституционно болон демократическа сүлөөнүүдые болюулхаар занажа байгаа правительство, христианско-демократическа парти, тэрэнэй элитэ ажалябуулагшад хадаа бүхы хүнүүлэй үмэнэ, илангаяа фашистска дайнуудай ба тэдэнэй бэлэдхэлэй дүй дүршэл дундуур үнгэрһэн хүнүүдэй үмэнэ гараһан шиидхэхы гол хэдэн пунктнууд ба асуудалнуудые гражданинуудта тайлбарилан ойлгуулжа үгэхэеэ мартаа гэбэл:

Пункт 1. Советскэ Союзда ба арадай демократиин оронуудта эсэргүү дай үүдхэхэ ба ябуулхын тула Холбоото Штадууд экономическа, политическэ ба сэрэгэй блок бэлэдхэнэ гэжэ хүн бүхэндэ эли тодо болоод байхада, национальна интересүүд хадаа сэрэгэй энэ блогто Италиин хабаадахые эринэ гэжэ хэншье хэлэхые һэдээгүй, бэе бэеэ хүндэлхэ ба бэеэ даанхай байха ёһоор харилсан ойлголсолгодо ба экономическа хани харилсаатай байха ябадалда уряалхаһаа ондоо ямар-нэгэн юумэ Италиин адреста Советскэ Союзай ба шэнэ демократиин оронуудай зүгһөө хэгдээ гэжэ хэншье хэлэхые һэдээгүй. Муссолиниин ба тэрэнэй бандын соносхожо, ябуулжа байһан тиимэ галзуу муухай, гэмтэ дайнда гү, али антисоветскэ крестово походто өөрынгөө харюусалгагүй правительстваар Итали ямар ушарһаа татагдан оруулагдаха ёһогойб гэжэ ойлгожо шадаха баян гү, али үгытэй, буржуа гү, али пролетари — итальянец эдэ условинуудта байхагүй.

Пункт 2. Кореяын арадта ба Формоза (Тайван) гэжэ Хитадай территориие эзэлэн Хитадай арадта эсэргүү американска добтолго хадаа империализмын богоолнууд боложо саашадаа байха дүрагүй Азиин арадуудта эсэргүү агрессиин далдабэшэ политикын актнууд мүн байһаниинь бүгэдэндэ эли тодо байхадань, итальянска арадай интересүүд хадаа американска империализмын обоздо ябажа, энэ агрессидэ ороожо зууралдахыень итальянска арадые баалана гэжэ хэншье хэлэхые һэдээгүй. Харин баян гү, али үгытэй, буржуа гү, али пролетарий — үнэн сэхэ ба үнэн сэдьхэлтэ итальянец бүхэн энэ ушарта Италиин национальна интересүүд американска империализмын интересүүдтэ харша байна гэжэ тодоор харана, юундэб гэхэдэ, империалистнууд хадаа манай ороной дайсадынь хододоо байгаа.

Пункт 3. Национальна ямаршье шалтагаанаар ба интересээр шухалашалагдаагүй дайнда, дэлхэй дээрэ эзэрхэлгые дайшалхын тула империалистическэ Германиин һүжэрөөһэн дайнда Италиие түлхин оруулха гэжэ тэрэнэй фашистска зонхилогшодой хүсэһэн дээрэһээ аюулта һандаралгада һаяхан Италиин хүргэгдөөд байхада — баян гу, али үгытэй, буржуа гү, али пролетарий байгаашье һаа — урда үеын хэрэг мэдэхэ нэгэшье итальянец хадаа эдэ гэмтэ алдуунууд мүнөөнэй христианско-демократическа зонхилогшодоор мүнөөдэр ямар ушарһаа дахин дабтагдаха ёһотойб гэжэ мэдэжэ шадахагүй байна.

Пункт 4. Манай Эхэ орон һэргээн бодхоолгодо оройдоол түрүүшын алхамуудые хэжэ, дайнай урда тээхи экономическа хэмжээгээр Европодо гансаараа манай ороной хүрөөгүй байхада, экономическа ба социальна реформонуудай бага зэргээршье манайда хэгдээгүй байхада, баян гү, али үгытэй, буржуа гү, али пролетарий байгаашьеһаа — өөрынгөө Эхэ ороной хуби заян тухай һанаагаа зободог нэгэшье итальянец хадаа Советскэ Союзай, арадай демократиин оронуудай, Хитадай арадуудай зүгһөө бидэнэртэ юугээршье занаагүй байхада, буу зэбсэгүүдые ехээр түхеэрхэ ба дай бэлэдхэхэ бузар замда Итали дахин яагаад орохо ёһотойб гэжэ ойлгожо шадахагүй байна.

Пункт 5. Эсэстээ, зонхилжо байгаа парти ба правительство хадаа американска империализмын үмэнэ бэе дээрээ даажа абаһан уялганууд тушаа асуудалда мүнөө хүрэтэр тодо харюу үгэхэеэ мартаба.

Өөрынгөө гадаадын политика тухай хүнгэн хилбар тайлбаринуудые үгэжэ шадахагүй байһан аад, гадаадын политика буруушааһан хүнүүдые Эхэ орондоо урбагшад гэжэ гэмнэһэн правительство энеэдэтэй ба эшэбэритэй байна.

Заналта болоһон аюулнуудһаа Эхэ ороноо хамгаалха ябадалые коммунистнууд юунһээшье үлүүдэ бодоно гэжэ гэршэлхые коммунистнууд эринэгүй, эдэнэй бүхы ажал-ябуулга энээнэй гэршэ баримта байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ.

Гадаадын империализмын алба хэхэ сэрэгэй шэнэ аюулта авантюраһаа Италиие абарха зорилго хадаа мүнөөдэр табигдаад байгаа бүхы зорилгонуудай хамагай хүндэнь болобошье, эгээн һайн һайхан ба эгээн шухаланъ байна. Коммунистнууд энэ зорилгоёо бэелүүлхэ ябадалда түрүү үүргые эрид зоригтойгоор дүүргэхэ ёһотой.

Кореядэхи событинууд

Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэлнүүд

ПХЕНЬЯН, сентябриин 16. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани сентябриин 16-най үдэшэ иигэжэ мэдээсэбэ:

Зүүн эрье дээрэ Арадай армиин частьнууд Ионсхонь (Эйсен) ба Анганни (Анкори) районуудта Арадай армиин частьнуудай дабшалтые контратакануудаар зогсоохые һэдэһэн дайсанда эсэргүү байлдаа ябуулжа үргэлжэлөө.

Сентябриин 9 ба 10-най үдэрнүүдтэ энэ шэглэлдэ болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнууд американска 220 гаран ба лисынмановска 400 солдадууд болон офицернүүдые алаһан, шархатуулһан, тэрэшэлэн американска 20 гаран ба лисынмановска 600 солдадууд, офицернүүдые плендэ абаһан байна. Иимэ трофейнүүд абтаа гэбэл: 4 танк, 10 автомашина, томо калибрын 5 миномёт, 60 миллиметрын ракетнэ 4 ехэ буу, 20 гаран хүндэ ба хүнгэн пулемёт, 50 гаран автомат, 100 гаран винтовко, 3 радиоустановко, элдэб калибрын 27 мянга гаран снарядууд болоно.

Урда эрьеын райондо американска сэрэгүүд контратакануудта хэдэн дахинаа оробо, гэбэшье Арадай армиин частьнууд хадаа дайсанай контратакануудые амжалтатайгаар гэдэргэнь сохижо, үүсхэлые өөһэдынгөө гарта барижа байна.

ПХЕНЬЯН, сентябриин 17. (ТАСС). Пхоханай (Хокодо) урда тээ болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнуудай хүсэтэ сохилтонуудые хэхэдэнь ехэ гээлтэ хоролтонуудые үзэһэн ба урда зүг руу сухариһан дайсан хадаа сэрэгэй нэмэлтэ хүсэ абаад, авиациин дэмжэлгээр контратакануудые хэжэ байна гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани мэдээсэбэ.

Энэ райондо Арадай армиин частьнууд дайсанда хүсэтэ сохилтонуудые хэжэ үргэлжэлһөөр. Дайсанай контратаканууд гэдэргэ сохигдоһон ба тэрэнэй хүсэндэ болон техникэдэ ехэ гээлтэ хоролтонууд ушаруулагдаһан байна.

Һүүлэй хэдэн үдэрэй турша дотор энэ шэглэлдэ болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнууд дайсанай 3500 гаран солдадууд ба офицернүүдые алаһан ба шархатуулһан, 1000 гаран хүниие плендэ абаһан байна. Самоходно 3 ехэ буу, 5 танк, ракетнэ 8 ехэ буу, танк буудаха 4 буу, 5 зенитнэ пулемёт, 18 хүндэ ба хүнгэн пулемёт, 80 гаран карабин, 400 гаран винтовко, тэрэшэлэн олон пистоледүүд, элдэб калибрын снарядууд, радиоустановконууд ба бусад буу зэбсэгүүд абтаа.

Энэ райондо болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнууд американска 7 самолёдые буудажа унагааһан ба Пхоханай урда тээхи аэродром дээрэһээ ниидэхээр байгаа хоёр самоледые барижа абаһан байна. Лётчигуудынь плендэ абтаа.

Сентябриин 16-да, бурхэг үдэр байһаниие ашаглажа, американска 50 гаран самолёт Пхеньянай центральна район ба тус городой бусад районуудые 3 час шахуу зэрлиг муухайгаар бомбодоһон ба буудаһан байна. Энэ бомбодолгоһоо олон гэр байранууд, һургуулинууд, больницанууд ба культурна эмхи зургаанууд һандаргагдаһан ба шатаһан байна. Амгалан һуужа байһан олон хүнүүд, тэрэ тоодо эхэнэрнүүд, хүгшэд ба үхибүүд, эмнүүлжэ байһан үбшэн хүнүүд, тэрэшэлэн врачууд болон медсестранууд алагдаһан ба шархатаһан байна.

ПХЕНЬЯН, сентябриин 17. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани иигэжэ мэдээсэбэ:

Урда эрье дээрэ ябуулгануудые хэжэ байгаа Арадай армиин частьнууд американска сэрэгүүдтэ эсэргүү хатуу шанга байлдаануудые ябуулжа үргэлжэлөө.

Добтолжо байгаа Арадай армиин частьнуудта хүсэтэйгөөр наншуулан, бута сохигдоһон американска 25-дахи дивизиин үлэгдэлнүүд авиациин ба мотомеханизированнэ частьнуудай дэмжэлгээр үсэд контратакануудые хэжэ үргэлжэлһөөр. Энэ райондо ябуулгануудые хэжэ байгаа Арадай армиин частьнууд дайсанай контратакануудые гэдэргэнь сохижо, дайсанда ехэ гээлтэ хоролтонуудые ушаруулна.

Урда эрье дээрэ уһан-сэрэгэй хүсэнүүдтэй нигта холбоотойгоор ябуулгануудые хэжэ байгаа Арадай армиин частьнууд лисынмановска сэрэгэй бута сохигдоһон частьнуудые усадхаха байлдаануудые хүгжөөнэ.

Стокгольмско Уряа[...] гар табиха кампани[...] Бирмэдэ амжалтатай[...] ябуулагдана

ПЕКИН, сентябриин 16. (ТА[...] Бирма дотор Стокгольмско [...] доро гар табиха кампаниин [...] жалтатайгаар ябуулагдажа [...] һан тухай Синьхуа агентство [...] дээсэнэ.

Эб найрамдалай тала бари[...] дай Бүхэбирманска ассоц[...] 1500 мянган хүнүүдтэ гар таб[...] ба.

Бирмын бүхы хүн зон С[...] гольмско Уряада гар та[...] уряае дэмжэбэ. Рангунска [...] верситедэй олон профессор[...] журналистнууд, драматург[...] парламентын гэшүүд ба пр[...] тельственна тушаалтан Ур[...] гар табиба.

„Нэгэдэмэл Нацануудай нүхэдэй" ассоциацинууд[...] Бүхэдэлхэйн федераци[...] 5-дахи сесси дүүрэбэ

ПАРИЖ, сентябриин [...] (ТАСС). Женевэһээ Франс П[...] агентство иигэжэ мэдээсэбэ:

«Нэгэдэмэл Нацануудай н[...] дэй» ассоциацинуудай Бүхэд[...] хэйн федерациин 5-дахи плена[...] сесси сентябриин 11-дэ хааг[...] Сесси дээрэ олон тоото дурад[...] нууд абтаа. Тиихэдээ тэд[...] олонхинь нэгэн һаналаар абта[...] байна. Пленарна сесси ха[...] атомна зэбсэг хорихые ба пе[...] скэ правительствын делегац[...] Аюулгүйн Соведэй хүлеэн аба[...] һайшаан дурадхана.

«Нэгэдэмэл Нацануудай н[...] дэй» ассоциацинуудай Бүхэд[...] хэйн федераци Трюгве Лиин [...] радхаһан эб найрамдалай 20 [...] лэй программые дэмжэбэ, дэлх[...] гурбадахи дайнай аюулта му[...] үгырэл хооһоролые уридшалан [...] хэхэ уряатайгаар бүхы орону[...] та хандажа, милитаристска [...] пагандада эсэргүү тэмсэхые б[...] национальна ассоциацинуу[...] дурадхаба.

Вьетнамска залуушуул[...] баатар габьяа

ВЬЕТНАМ. (ТАСС). Вьетн[...] ска информационно агентст[...] дамжуулһанай ёһоор, Вьетнам[...] залуушуулай федераци 1945 [...] Вьетнамска августовско рево[...] циин болоһоор 5 жэл гүйсэһ[...] ойтой дашарамдуулан, һү[...] жэлдэ оронойнгоо залуушу[...] хэһэн ажал-ябуулгын дүнгүү[...] гаргаба. Французска колон[...] торнуудта эсэргүү зэбсэгтэ т[...] сэлдэ, тэрэшэлэн Вьетнамай д[...] мократическа республика ба[...] гуулгада эдэ залуушуул эдэб[...] тэйгээр хабаадаа.

Дайнай ябуулганууд туха[...] американска мэдээсэлнү[...]

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин [...] (ТАСС). Үсэгэлдэр американс[...] пехотно частьнууд Инчон (Ч[...] мульпо) бухтада буугаад, сэрэ[...] корабльнуудай артиллериин [...] авиациин дэмжэлгээр Сеул ш[...] лэн дабшажа эхилбэ гэжэ теле[...] рафна агентствонуудай корре[...] пондентнүүдэй мэдээсэлнүүд с[...] хэлэгдэнэ.

Энээнэй урид американска д[...] лайн пехотын отряд Инчоной д[...] гэдэ байһан Болми аралые эзэ[...] һэн байгаа.

Харюусалгатай редактор[...] орлогшо Ц. Б. БУДАЕВ.

Адрес редакции г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7.85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4.52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84, местн. информации и писем—6.84. Для междугородных переговоров—16.

Н—02389. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.